

UNIVERZA V LJUBLJANI
FAKULTETA ZA ŠPORT

DIPLOMSKA NALOGA

TINA RIBIČ

Ljubljana, 2014

UNIVERZA V LJUBLJANI
FAKULTETA ZA ŠPORT
Športno treniranje
Športna gimnastika

SKLADNOST IN ZANESLJIVOST SOJENJA ARTISTIČNOSTI NA PARTERJU

DIPLOMSKA NALOGA

MENTORICA
doc. dr. Maja Bučar Pajek
RECENZENTKA
prof. dr. Marjeta Kovač
KONZULTANT
prof. dr. Ivan Čuk

Avtorica dela
TINA RIBIČ

Ljubljana, 2014

Zahvaljujem se doc. dr. Maji Bučar Pajek za mentorstvo in strokovno pomoč pri pisanju diplomskega dela ter doc. dr. Bojanu Leskošku za pomoč pri obdelavi podatkov.

Prav tako hvala vsem tistim, ki tvorijo »moj mali svet«, za potrpežljivost in spodbude v času nastajanja dela.

Ključne besede: tekmovalna telovadba, parter, sojenje, artističnost, skladnost, zanesljivost

SKLADNOST IN ZANESLJIVOST SOJENJA ARTISTIČNOSTI NA PARTERJU

Tina Ribič

IZVLEČEK

Tekmovalna telovadba sodi med tiste športne zvrsti, pri katerih se uspešnost tekmovalca ne meri s fizikalnimi merili, temveč o kakovosti prikazane sestave odloča sodniška ocena, kar pomeni, da je navkljub vsem zapisanim pravilom v pravilniku za ocenjevanje tekmovalnih sestav in navodilom, da naj sodnice sodijo objektivno ter tudi razvrstitvi sodnic iz različnih držav na posamezna orodja, še vedno precej odvisna od subjektivne presoje sodnic.

V uvodnem delu diplomskega dela je predstavljen razvoj športne discipline in pojasnjena pravila in potek tekmovanj v ženski tekmovalni telovadbi ter pravila sojenja, pri čemer smo se osredotočili predvsem na problematiko sojenja na parterju. Analizirali in primerjali smo zadnje štiri pravilnike za sojenje ženske tekmovalne telovadbe, z namenom pojasniti sam pojem artističnosti ter izpostaviti razlike v odbitkih, ki jih pravilniki določajo za napake v izvedbi parterne sestave.

Osrednji del diplomskega dela se ukvarja z vprašanjem skladnosti in zanesljivosti sojenja artističnosti na parterju. V ta namen smo analizirali podatke o sojenju iz Svetovnega prvenstva v tekmovalni telovadbi iz leta 2011, za izračun in preverjanje skladnosti in zanesljivosti sodniških odločitev pa smo uporabili statistične kazalnike, in sicer Kendallov koeficient konkordance ter Cronbachov α koeficient ter tako prišli do rezultatov, ki so postavljene hipoteze potrdili oziroma zavrgli.

V diplomskem delu smo se ukvarjali tudi z vprašanjem vpliva subjektivne ocene na kakovost sojenja v ženski tekmovalni telovadbi, še posebej na parterju, dotaknili pa smo se vprašanja zapletenosti, nedorečenosti in pogostega spreminjanja pravil za ocenjevanje, ki prav tako pomembno vplivajo na zanesljivost sojenja ter skušali podati svoj pogled na problem.

Key words: artistic gymnastics, floor exercise, judging, artistry, concordance, reliability

CONCORDANCE AND RELIABILITY OF JUDGING THE ARTISTRY IN FLOOR EXERCISE

Tina Ribič

ABSTRACT

Artistic gymnastics is one of the sports disciplines, where achievement is not measured with physical quantities. The quality of presented routine is determined with a score given by the judges whilst observing the rules written in the regulations for evaluation of competition routines (Code of points). Although the written guidelines state that the judges should mark routines objectively and despite judges from different countries being allocated to individual apparatus, the final score nevertheless largely depends on the subjective assessment of judges.

The introductory part of present work describes the development of sports discipline as well as the rules and organisation of competitions in women's artistic gymnastics. Furthermore, the judging rules were explained with a focus on problematic issues when evaluating the routines in floor exercise. Last four Code of points regulations in women's artistic gymnastics were analysed and compared with an aim of explaining the term artistry and consecutively to identify the differences in deductions specified for execution mistakes in floor exercise.

The main part of the dissertation examines the issues of concordance and reliability of judging the artistry segment in floor exercise. For this purpose, the scoring data from the 2011 World Championships in artistic gymnastics were analysed. Statistical indicators were used to calculate and check the concordance and reliability of judging decisions, namely Kendall coefficient of concordance and Cronbach's α coefficient. Acquired results were then used either to confirm or reject the set hypotheses.

Present dissertation also reviews the influence of subjective evaluation on the quality of judging in women's artistic gymnastics, particularly in floor exercise. Finally, complex, vague and frequently changed rules, which significantly influence the reliability of judging, were some of the issues observed and commented upon.

KAZALO

1. UVOD.....	10
2. TEKMOVALNA TELOVADBA	13
2.1. Pregled razvoja športne discipline	13
3. PARTER	16
3.1. Nekoč	16
3.2. ... in danes	17
4. SOJENJE V TEKMOVALNI TELOVADBI	20
4.1. Zgodovina sojenja v tekmovalni telovadbi	20
4.2. Sojenje v ženski tekmovalni telovadbi	22
5. Sodniški pravilnik za ocenjevanje sestav 2009 - 2013	24
5.1. Pravila za sodnice	24
5.2. Sodniška zaprisega	25
5.3. Sodniška komisija na orodjih	25
5.4. Delo asistentk	27
5.5. Delo sekretark	28
5.6. Kako sedijo sodnice na posameznem orodju (sodniške komisije)	28
5.7. Določitev ocen	29
5.8. Ovrednotenje sestav	29
5.9. Elementi vrednotenja	30
D-ocena	30
Težavnostna vrednost (DV)	30
Vrednosti povezav (CV)	30
E-ocena 10,00 T (vrednost predstavitve)	31
5.10. Izračun končne ocene	31
5.11. Kratke sestave	31
5.12. Preglednica splošnih odbitkov in napak	32
6. SOJENJE NA PARTERJU	35
6.1. Razvoj in razlike v pravilnikih od leta 2001 do leta 2014	35
Pravilnik za ocenjevanje sestav 2001 – 2004	35
Pravilnik za ocenjevanje sestav 2005 - 2008	36
Pravilnik za ocenjevanje sestav 2009 – 2012	39
Pravilnik za ocenjevanje sestav 2013 – 2016	42
6.2. Razlike in razvoj sodniških pravilnikov v zadnjih 14 letih	45

7. ARTISTIČNOST	47
7.1. Kratak pregled razvoja od leta 2001 do leta 2016	47
Napake v artističnosti	47
Kompozicija in koreografija	50
Izraznost	53
Glasba.....	53
Muzikalnost.....	54
8. DOSEDANJE RAZISKAVE NA PODROČJU SOJENJA V TEKMOVALNI TELOVADBI	55
8.1. Razvoj E in D ocen in njihov vpliv na končno oceno v moški športni gimnastiki na primeru evropskih prvenstev 2005 - 2011	55
8.2. Sojenje v gimnastiki: stvar gibalnega ali vidnega doživetja?	55
8.3. Vpliv ritimičnih prvin na rezultate na gredi	56
8.4. Zanesljivost sistema za sojenje v realnem času	56
8.5. Vpliv težavnosti sestav na končni rezultat v moškem mnogoboju	56
8.6. Sojenje izvedbe sestav v moški športni gimnastiki	57
8.7. Zanesljivost in veljavnost sojenja v moški športni gimnastiki na univerzijadi 2009	57
8.8. Zanesljivost in skladnost sodnic pri sojenju artističnosti na gredi	57
9. ZANESLJIVOST IN SKLADNOST	59
9.1. Kaj je zanesljivost?	59
9.2. Kaj je skladnost?	59
10. CILJI IN HIPOTEZE	60
11. METODE DELA	61
11.1. Preizkušanci	61
11.2. Pripomočki	61
11.3. Postopek	62
11.4. Čiščenje podatkov	62
12. REZULTATI	63
12.1. Opisna statistika sodniških odbitkov za artističnost.....	63
12.2. Skladnost sodnic pri ocenjevanju artističnosti	67
12.3. Preverjanje usklajenosti sodnic z Bland-Atmanovim testom	69
12.4. Zanesljivost sodnic pri ocenjevanju artističnosti	70
13. RAZPRAVA	75

14. SKLEP	79
15. LITERATURA	81

Kazalo slik:

Slika 1. Telovadba nekoč (www.bbc.co.uk)	13
Slika 2. Leon Štukelj (www.gymmedia.com)	15
Slika 3. Telovadni parter nekoč (www.denstoredanske.dk)	16
Slika 4. Grafični prikaz prečnega prereza parterja (https://www.fig-gymnastics.com/publicdir/rules/files/app-norms/Apparatus%20Norms%202014-e.pdf)	17
Slika 5. Parter – tekmovalna površina, cona prestopa in varnostni pas (https://www.fig-gymnastics.com/publicdir/rules/files/app-norms/Apparatus%20Norms%202014-e.pdf)	18
Slika 6. Parter iz Olimpijskih iger v Londonu 2012 (www.dailymail.co.uk)	19
Slika 7. Sestava sodniške komisije za različne vrste tekmovalj (Code of Points, 2009)	25
Slika 8. Sedežni red sodnic (www.langsleysports.com)	28
Slika 9. Preglednica splošnih odbitkov in napak (Code of Points, 2009)	32
Slika 10. Preglednica splošnih odbitkov in napak (Code of Points, 2009)	33
Slika 11. Preglednica splošnih odbitkov in napak (Code of Points, 2009)	34
Slika 12. Črte na parterju, ki označujejo prestop (www.pinterest.com)	39
Slika 13. in Slika 14. Skok prednožno-zanožno in iztegnjeni salto nazaj z obratom (osebni arhiv)	41
Slika 15. Formula za posredne (indirektne) in neposredne(direktne) akrobatske povezave (Code of Points, 2009)	42
Slika 16. Posebni odbitki na orodju (E-komisija) (Code of Points, 2009)	42
Slika 17. Neposredne (direktne) in posredne (indirektne) povezave (Code of Points, 2013)	44
Slika 18. Posebni odbitki na orodju, dodeljeni s strani E-komisije (Code of Points, 2013)	45
Slika 19. Sodniški listek za artističnost (www.fig-gymnastics.com)	47
Slika 20. Posebni kompozicijski odbitki (Code of Points, 2001)	48
Slika 21. Artistične napake (E-komisija) (Code of Points, 2009)	49
Slika 22. Odbitki za koreografijo in artističnost, E-komisija (Code of Points, 2013)	51
Slika 23. Gibanje blizu tal (www.zimbio.com)	52
Slika 24. Svetlana Khorkina (gymnastics.about.com)	53
Slika 25. Glasba in muzikalnost (Code of Points, 2013)	54
Slika 26. Preverjanje usklajenosti z Bland Altmanovim testom (osebni arhiv)	69

Kazalo preglednic:

Tabela 1.....	38
Tabela 2.....	38
Tabela 3.....	38
Tabela 4.....	49
Tabela 5.....	63
Tabela 6.....	64
Tabela 7.....	64
Tabela 8.....	65
Tabela 9.....	65
Tabela 10.....	66
Tabela 11.....	66
Tabela 12.....	67
Tabela 13.....	68
Tabela 14.....	71
Tabela 15.....	72
Tabela 16.....	73
Tabela 17.....	73
Tabela 18.....	74

1. UVOD

Gimnastika poleg atletike predstavlja najbolj temeljno športno panogo, ki je izjemnega pomena za gibalni razvoj posameznika, saj omogoča zavesten nadzor položaja in gibanja telesa. Glede na njeno vsebino in vrednotenje jo uvrščamo med polistrukturne konvencionalne športne panoge. Definicija skupine, v katero sodi panoga, poudarja raznovrstno gibalno vsebino (Čuk, 1996).

Po Matwejevi klasifikaciji športnih panog spada športna gimnastika v prvo skupino športov, kjer so panoge, ki imajo značilen vpliv na transformacijo psihosomatičnega statusa športnika. V nadaljnji klasifikaciji znotraj prve skupine športov pa jo uvrščamo med polistrukturne konvencionalne športne panoge, katerih osnovna značilnost je poudarjena estetska sestavina gibanja. Polistrukturnost športne panoge pomeni, da športno gimnastiko oblikuje veliko število različnih struktur gibanja. Konvencionalnost športne panoge pomeni, da se morajo vsa gibanja izvajati v okviru določenega dogovorjenega modela gibanja, ki bi ga lahko imenovali tudi idealni model gibanja. Tak model gibanja je določen s pravili, ki so v primeru športne gimnastike združena v Pravilniku za ocenjevanje tekmovalnih sestav (FIG, 2001).

Gimnastiko uvrščamo med športe, pri katerih je poudarek tudi na lepoti gibanja, pri čemer mora biti gibanje tehnično pravilno, pa vendar sproščeno in lahkotno. Ta gibalna razsežnost je mnogokrat zanemarjena, čeprav je ena temeljnih prvin človekove gibalne kulture in ekspresije posameznikove osebnosti skozi gibanje. Gimnastika ima neprecenljiv vpliv na razvoj skladnosti (koordinacije) gibanja, saj je ena redkih športnih panog, v kateri se gibanje izvaja v vseh smereh - naprej, nazaj, gor, dol, levo, desno, z vrtenjem telesa okoli vseh osi, s sočasnimi in raznočasnimi delovanjem rok in nog ter leve in desne strani telesa (Novak, Kovač in Čuk, 2008).

Na vseh gimnastičnih orodjih mora vadeči premagovati silo teže lastnega telesa, zato je to tudi najbolj naraven način pridobivanja moči. Prvine zahtevajo in razvijajo statično, repetitivno in eksplozivno moč, pri vseh oblikah moči je poudarjena natančna velikost, smer in trajanje mišične sile (Novak idr., 2008).

Gimnastika zahteva in tudi najbolj razvija gibljivost med vsemi športnimi panogami, ne samo tisto ekstremno gibljivost. Predvsem razvija tisto gibljivost, ki je najbolj pomembna za vsakdanje življenje, gibljivost ramenskega obroča in trupa. S ponavljajočimi gimnastičnimi vsebinami dobro razvijamo vzdržljivost v moči, ki pride prav tudi pri drugih športih (Novak idr., 2008).

Z športno gimnastiko se dekleta začenjajo ukvarjati že zelo zgodaj, prve korake v svetu ženske športne gimnastike pa deklice naredijo že pri šestih letih. Sodobna ženska športna gimnastika je na tekmovanjih zastopana s štirimi tekmovalnimi orodji, in sicer preskok, dvovišinska bradlja, gred in parter. Na orodjih tekmovalke prikažejo različne sestave, ki so tehnično zelo zahtevne in določene z idealnim modelom

gibanja posamezne prvine. Prvine se izvajajo zaporedno in so urejene v kompozicijo. Tekmovalne sestave ocenjuje sodniška komisija, ki izračuna vrednost sestave in odbitke za napake v sestavi. Sodniki morajo pri vrednotenju in ocenjevanju sestave upoštevati veljaven tekmovalni pravilnik, ki vsebuje zelo natančna navodila o sojenju (Gimnastična zveza Slovenije, 2014).

Parter je orodje, ki združuje eksplozivnost, moč, hitrost, koncentracijo, ravnotežje ... Sodobni parter je vzmeten, kar omogoča tekmovalkam, da podaljšajo čas leta akrobatskih elementov in s tem avtomatično nudi tudi možnosti večjega števila obratov okoli prečne ali/in vzdolžne osi. V parterni sestavi se morajo prepletati akrobatske in ritmične prvine. K atraktivnosti discipline prispevajo še ples in balet, seveda v povezavi z glasbo. Sožitje glasbe in omenjenih sposobnosti nam predstavi športno gimnastiko v vsej njeni velikosti (Gimnastična zveza Slovenije, 2014).

Z uvedbo novega sistema ocenjevanja po letu 2004 se sodniška komisija deli na:

1. D-sodniško komisijo (sestavljeno iz dveh sodnic najvišje kakovostne ravni), ki določi težavnost vaje, pri čemer se predvsem osredotoča na tehnične napake v gibanju in ritmične napake ki lahko porušijo osnovno strukturo in ritem gibanja, zaradi česar D-komisija izvedeni prvini zniža težavnostno vrednost oziroma jo sploh ne prepozna kot prvino s težavnostno stopnjo (Kovač, 2012).
2. E-sodniško komisijo, ki jo sestavlja več sodnic (število je odvisno od ravni tekmovanja); ta oceni napake v izvedbi. Od idealne ocene 10 točk E-sodnica odšteje odbitke za tehnične in estetske napake, pomanjkljivo dinamičnost izvedbe, kompozicijske napake na bradlji, gredi in parterju in napake v artističnosti na gredi in parterju. Lestvica odbitkov (0,1, 0,3, 0,5, 0,8, 1,0 in 2,0 točki) je samo delno intervalna. Končna E-ocena je povprečje E-ocen posameznih sodnic in je omejena na 0 točk, kar pomeni, da tekmovalka ne more dobiti za izvedbo manj kot 0 točk (Čuk in Forbes, 2006).
3. D-komisija je prednostno odgovorna, da ovrednoti vrednost sestave, naloga E-komisije pa je ovrednotiti napake v izvedbi in artističnosti med izvajanjem sestave (Code of Points, 2009).

V diplomski nalogi se bomo predvsem ukvarjali z vprašanjem skladnosti in zanesljivosti sodnic pri ocenjevanju artističnosti na parterju, dotaknili pa se bomo tudi problematike zapletenosti, nedorečenosti in pogostega spreminjanja pravil za ocenjevanje, ki prav tako pomembno vpliva na zanesljivost sojenja ter podali svoj pogled na problem. Osredotočili se bomo predvsem na odbitke pri sojenju artističnosti na parterju, edinem orodju v ženski športni gimnastiki, ki je poleg akrobatskih in ritmičnih elementov podkrepljeno še z glasbo ter plesnimi in baletnimi gibi.

Pravilnik za sojenje ženske športne gimnastike iz leta 2009 (Code of points, 2009), ki je bil v veljavi do leta 2012 (torej tudi na Svetovnem prvenstvu v Tokiu), ne vsebuje jasne definicije artističnosti na parterju, le-ta je natančneje opredeljena pozneje, s

pravilnikom iz leta 2013, in sicer je artistična predstavitev tista, kjer telovadka pokaže sposobnost, da svojo sestavo na parterju preoblikuje iz dobro strukturirane sestave v izjemno predstavitev. Tekmovalka mora prikazati artističnost, izraznost, občutek za glasbo in izjemno tehniko. »Glavni cilj je ustvariti in predstaviti edinstveno in uravnoteženo sestavo s kombiniranjem plesnih gibov ter izražanjem teme in karakterja glasbe.« (Code of points, 2013).

2. TEKMOVALNA TELOVADBA

2.1. Pregled razvoja športne discipline

Korenine »rekreacije« ali/in »športa za vse (vsakogar)« ter Športne unije Slovenije so vezane na pojav »telovadbe«, kot sistema telesnih vaj in sokolske telovadne organizacije. Telovadba je oziroma je bila urbana telesnokulturna inovacija, navezujoča se na telesno prakso poznega srednjega veka, tradicijo turnirstva in borjenja, ljudskih panog ter antičnih gimnastičnih zgledov. Idejna osnova so bila humanistično razsvetljenska razmišljanja in iskanja prenove vzgoje, v kateri ima pomembno mesto tudi telesna dejavnost. Humanisti so se zgledovali pri starih Grkih, kar je tudi razvidno iz poimenovanja nove dejavnosti po grškem izvirniku gimnastika, ki smo ga Slovenci prevedli v »telovadstvo« oziroma »telovadba« (Pavlin, 2014).

Športna gimnastika specializira gibanje telesa na različnih orodjih. Je oblika telesnih vaj, katerih glavna značilnost je natančno izpolnjevanje časovnih in prostorskih elementov gibanja. Začetki športne gimnastike segajo že v obdobje 4000 let pr. n. št. Beseda gimnastika je grškega izvora in pomeni gol oz. nag. Gimnastiko kot športno dejavnost so v starem veku gojili v vojaške namene na Kitajskem, Japonskem, v Indiji, Egiptu in Iranu. Največji razcvet je dosegla v stari Grčiji kot sistem telesne vzgoje za krepitev in lepoto telesa. Leta 1881 je bila ustanovljena Mednarodna gimnastična zveza (FIG), gimnastika pa je bila vključena na prve olimpijske igre v Atenah leta 1896.

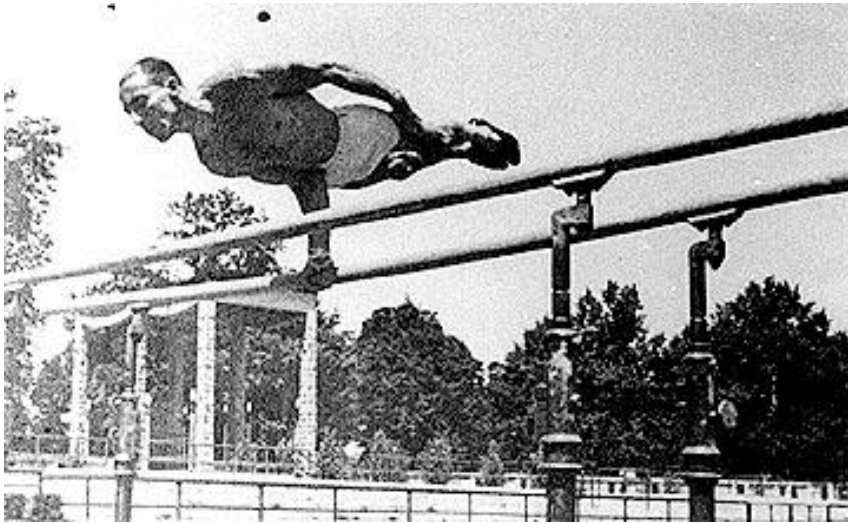
Slika 1. Telovadba nekoč (www.bbc.co.uk).

Na sliki 1 lahko vidimo, kako so nekoč potekala tekmovanja v telovadbi.

Tradicija tekmovalne telovadbe v Sloveniji sega v leto 1863, ko je bilo v Ljubljani ustanovljeno prvo telovadno društvo Južni Sokol, ki velja za najstarejše slovensko športno društvo. Program telovadbe je bil tesno povezan z narodno zavestjo in slovenstvom, pri čemer je bila pomembna vzajemna krepitev telesne in moralne moči. Leta 1905 je bil ustanovljen Sokol Slovenije, ki je z letom 1907 včlanjen v Mednarodno gimnastično zvezo. Njegov naslednik po drugi svetovni vojni je iz ideoloških razlogov dobil naziv Partizan. Gimnastična zveza Slovenije je bila ustanovljena leta 1962.

Do pravega razcveta slovenske sokolske telovadbe in telesnovzgojnega življenja – primerne za vse Slovence, torej »telovadba za vse in vsakogar« – pa je prišlo v desetletjih pred prvo svetovno vojno. Pomembno vlogo v tako imenovanem sokolskem preporodu, organizacijskem in strokovnem preporodu sokolskega gibanja, je imel Viktor Murnik. V telovadbo je vnesel strokovnost, uvedel vaditeljske tečaje in društveno dejavnost osredotočil na telovadbo. Kljub temu je bila društvena dejavnost široka, prepletajoč telovadbo in kulturo, saj je bil glavni cilj sokolskega gibanja slovenska narodna emancipacija in temu primerni telesna in duševna vzgoja (Pavlin, 2014).

Slovenski telovadci so se kot člani Sokola in poznejše Gimnastične zveze Jugoslavije v izbrani vrsti nekdanje Jugoslavije začeli udeleževati velikih mednarodnih tekmovanj, ki so jih pozneje preimenovali v svetovna prvenstva. Na teh prvenstvih in olimpijski igrah so slovenski telovadci dosegali odlične izide. Med najpomembnejšimi so: Leon Štukelj je na SP in OI osvojil osem prvih, šest drugih in šest tretjih mest; Peter Šumi je bil dvakratni svetovni prvak v mnogoboju (1922, 1926) ter prvak na krogih in drogu (1922), Jože Primožič je na SP 1930 postal prvak v mnogoboju, na bradlji, konju z ročaji in prostih vajah; Miroslav Cerar je na OI osvojil tri kolajne, na svetovnih prvenstvih šest in na evropskih kar 21 kolajn, kar ga še danes uvršča na prvo mesto med vsemi evropskim tekmovalci; Tine Šrot je na EP v Beogradu leta 1963 zasedel tretje mesto na preskoku; Lojze Kolman je na EP v Laussani leta 1990 osvojil tretje mesto na drogu.

Slika 2. Leon Štukelj (www.gymmedia.com).

Slika 2 prikazuje enega naših najbolj uspešnih športnikov, Leona Štuklja, ki je v svoji bogati športni karieri na največjih tekmovanjih osvojil kar 20 kolajn, od tega 6 olimpijskih.

Tudi po osamosvojitvi so naši tekmovalci dosegali odlične izide, večkrat pa jim je za najvišje stopničke zmanjkalo nekaj tekmovalne sreče. Kot najuspešnejše lahko izpostavimo Aljaža Pegan, Mitjo Petkovška in Saša Bertoncija, ki so svojo odlično pripravljenost vrsto let potrjevali s številnimi kolajnami na najvišjih tekmovanjih.

Aljaž Pegan je na evropskih prvenstvih osvoji 5 kolajn (2 zlati, 1 srebrno in 2 bronasti), na svetovnih pa 4, od tega 1 zlato in 3 srebrne. Zelo uspešen je bil tudi na tekmah za svetovni pokal, kjer je osvojil kar 21 kolajn. Njegovo paradno orodje je bil drog, nekaj časa pa je tekmoval tudi na bradlji. Na obeh je izvajal elementa, ki se imenujeta po njem.

Mitja Petkovšek je iz svetovnih prvenstev domov prinesel tri odličja, in sicer 2 zlati in 1 srebrno, na evropskih prvenstvih pa je osvojil kar 4 zlata odličja, 3 srebrna in eno bronasto. Za razliko od Pegana, ki so mu tedaj veljavna pravila za kvalifikacije onemogočila nastop na Olimpijskih igrah, se je Petkovšek tega, za športnike najpomembnejšega tekmovanja udeležil v Sydneyu leta 2000 in v Pekingu leta 2008, zaradi napake v finalnem nastopu pa je končal na 5. mestu.

Tudi Sašo Bertoncij velja za enega od najuspešnejših telovadcev v zadnjem obdobju, dosegel pa je kar nekaj odmevnih rezultatov. Zelo uspešen je bil na evropskih prvenstvih, kjer je osvojil 2 bronasti kolajni, najvišja uvrstitev na svetovnih prvenstvih pa je bila 7. mesto.

3. PARTER

3.1. Nekoč

Prvi pisni dokazi o obstoju parterja kot gimnastičnega orodja so iz 6. stoletja našega štetja. Koncept sestav na parterju se je s časom zelo spreminjal. Sprva so parterne sestave vključevale vaje za povečanje moči, gibljivosti in ravnotežja, pozneje so v ospredje prihajali akrobatski skoki. Telovadci so prvič nastopali v obveznih in poljubnih sestavah na parterju na OI 1900 v Parizu. Kasneje so izginile s programa tekmovanj na OI, od leta 1932 pa so vanj redno vključene (Karacsony in Čuk, 2005, v Marinšek, 2007).

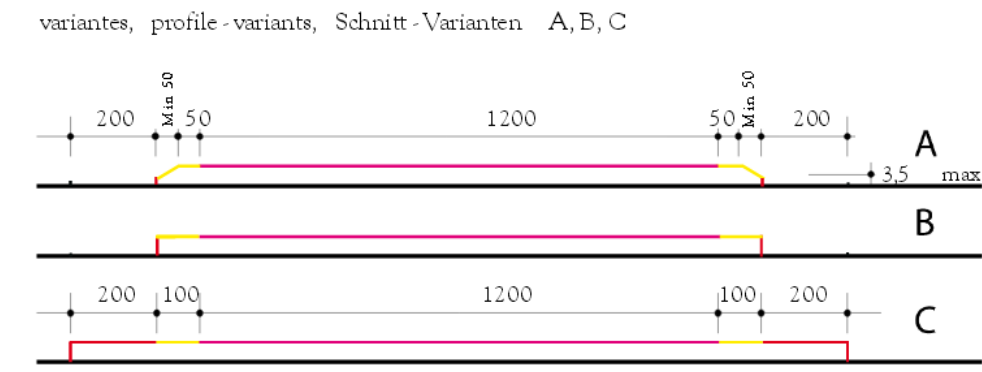
Slika 3. Telovadni parter nekoč (www.denstoredanske.dk).

Na sliki 3 je prikazano, kako so se nekdanje telovadne sestave izvajale na travnati površini.

Sprva so tekmovalci izvajali sestave na prostem. Na travi so izvajali tudi preproste akrobatske prvine. Parter je bil velik 6 x 6 m. Sodniki so stali vsak v svojem kotu. Ob koncu štiridesetih let so tekmovanja začeli izvajati v notranjih prostorih. Na začetku so vadili na trdnih tleh, kasneje na blazinah. Velikost parterja je bila 10 x 10m. Leta 1960 so na OI v Rimu tekmovalci prvič nastopili na podiju. Zaradi želje po večji varnosti so uporabljali različne materiale (Karacsony in Čuk, 2005, v Marinšek, 2007).

3.2. ... in danes

Tekmovalna površina na parterju ima kvadratno obliko, mora biti vodoravna, enakomerna in brez vrzeli. Vse plošče pod konstrukcijo imajo enako razporeditev elastičnih elementov in površina na samem parterju mora biti dobro pritrjena, da ne povzroča drsenja. Del parterja, ki predstavlja cono prestopa, je lahko na enaki višini kot parter ali pa je razdeljen na dva dela, in sicer 50 cm je enake višine, medtem ko drugih 50 cm predstavlja naklon, ki pa ne sme presegati 25%. Varnostni pas pa predstavlja območje okoli parterja, ki ima premer 200 cm (FIG Aparatus norms, 2014).

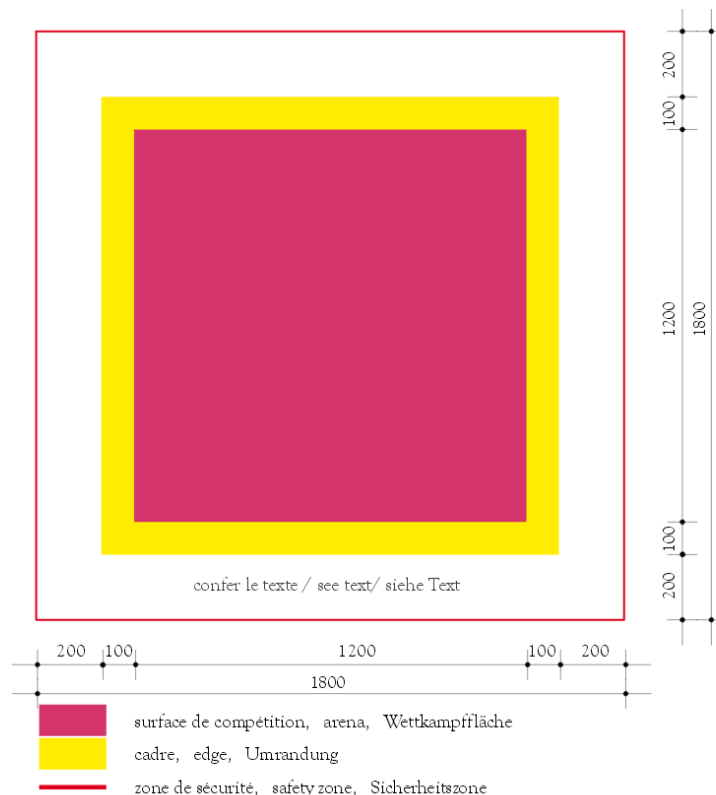

Slika 4. Grafični prikaz prečnega prereza parterja (<https://www.fig-gymnastics.com/publicdir/rules/files/app-norms/Apparatus%20Norms%202014-e.pdf>).

Slika 4 prikazuje, na kakšen način je pripravljen parter na tekmah, da ustreza vsem predpisanim kriterijem.

Mere parterja:

- Tekmovalna površina: 1200 cm x 1200 cm (toleranca +/-3 cm)
- Diagonali: 1697 cm (+/- 5cm)
- Cona prestopa: 100 cm, minimalno
- Višina cone prestopa: 3,5 cm, maksimalno
- Črta za prestop: 5 cm (+/-0,5 cm) – črta se opredeljuje kot del tekmovalne površine (FIG Aparatus norms, 2014).

Slika 5. Parter – tekmovalna površina, cona prestopa in varnostni pas (<https://www.fig-gymnastics.com/publicdir/rules/files/app-norms/Apparatus%20Norms%202014-e.pdf>).

Iz slike 5 je lepo razvidno, kaj predstavlja tekmovalno površino, ki je v našem primeru roza barve, okrog nje je cona prestopa, ki je rumene barve, ter varnostni pas, obarvan belo.

Pogoji, ki jih mora izpolnjevati tekmovalna površina, so:

- mora biti enako elastična in vpojna,
- elastičnost in vpojnost tal mora biti uravnotežena, tako da zagotovi telovadcu stabilnost in svobodo gibanja,
- ne sme omejevati elementov z obrati in drsečih gibanj,
- površina ne sme drseti in hkrati ne sme zavirati drsenja ter povzročati kakršnihkoli odrgnin na koži,

- tla morajo biti takšna, da ne proizvajajo motečih zvokov in imeti morajo nizko raven šuma,
- barva je odvisna od proizvajalca, vendar mora biti parter enobarven, brez vzorcev, temne barve ne pridejo v poštev; tekmovalna površina in cona za prestop sta lahko barvno ločeni oziroma med njima mora biti razvidna meja (FIG Aparatus norms, 2014).

Slika 6. Parter iz Olimpijskih iger v Londonu 2012 (www.dailymail.co.uk).

Slika 6 je prikazuje parter iz Olimpijski iger v Londonu iz leta 2012.

4. SOJENJE V TEKMOVALNI TELOVADBI

4.1. Zgodovina sojenja v tekmovalni telovadbi

Ženska športna gimnastika se je prvič pojavila na olimpijskih igrah v Amsterdamu leta 1928. Tekmovalka je morala prikazati eno poljubno sestavo na poljubnem orodju in eno poljubno skupinsko sestavo s pripomočki in brez njih. Sestave so ocenjevali samo moški sodniki, pravila sojenja niso bila jasno določena, zato je bilo sojenje zelo težko in odvisno predvsem od izkušenj sodnikov, njihovega znanja ter stopnje razvoja ženske gimnastike v njihovi državi. V času pred drugo svetovno vojno so bili standardi za ocenjevanje omejeni le na nekaj splošnih pravil, ki so vsebovala tehnične principe. Tehnična komisija je šele pred začetkom tekmovanja določila pravila za ocenjevanje, zaradi česar so se pojavljale nepravilnosti v sojenju in velike razlike v ocenah. Mednarodna gimnastična zveza je šele leta 1949 izdala prva enotna pisana navodila za ocenjevanje gimnastičnih sestav (Code of Points, v Bučar, 1998).

Na svetovnem prvenstvu v Budimpešti leta 1934 so imele prvič pravico nastopa tudi ženske. Tekmovale so na bradlji, gredi, v preskakovanju, izvesti pa so morale tudi poljubno sestavo s pripomočki in brez njih. Sestave so ocenjevale ženske sodnice. Leta 1936, na olimpijskih igrah v Berlinu je bila prvič predpisana obvezna sestava, in sicer na dvovišinski bradlji, kjer so se ženske sploh prvič pomerile na tem orodju.

Leta 1954 so sprejeta pravila, ki so se nanašala na težavnost sestav, določena pa je tudi najvišja možna ocena, ki jo je tekmovalka lahko prejela na posameznem orodju, in sicer je to bila ocena 10 točk. V pravilniku, ki je izšel pozneje, leta 1960, so prvine bile razdeljene na dve težavnostni stopnji:

- prvine srednje težavnostne stopnje (kasneje označene kot prvine »B« težavnostne stopnje);
- prvine visoke težavnostne stopnje (kasneje označene kot prvine »C« težavnostne stopnje) (Code of Points, v Bučar, 1998).

Leta 1964 je bila uvedena pomembna novost, in sicer delitev točk v poljubnih sestavah:

- za težavnost je lahko tekmovalkina sestava ocenjena z največ 3,00 točke;
- za tehnično vrednost in kompozicijo največ 2,00 točki;
- za splošen vtis in izvedbo pa je lahko prejela največ 5,00 točk (Code of Points, v Bučar, 1998).

V obvezni sestavi so bila pravila za ocenjevanje sestav nekoliko drugačna:

- tehnična izvedba vseh delov sestave in ritem sta tekmovalki prinesla največ 5,00 točke;

- za splošen vtis je tekmovalka lahko prejela 5,00 točk (Code of Points, v Bučar, 1998).

Pred olimpijskimi igrami leta 1980 so na 58. kongresu mednarodne gimnastične zveze dvignili starostno mejo tekmovalk v kategoriji članic s 14 na 15 let.

Gimnastika je hitro napredovala, tekmovalke so izvajale vedno težje prvine, kar je terjalo spremembe v pravilniku, zaradi česar je leta 1988 uvedena nova težavnostna stopnja »D«, določene pa so bile tudi vrednosti skokov na preskoku. Članice ženskega tehničnega odbora so razvile sistem simbolov za posamezne prvine, kar je pripomoglo k preglednejšemu zapisu tekmovalnih sestav in natančnejšemu ocenjevanju (Code of Points, v Bučar, 1998).

Pravilnik iz leta 1992 uvaja nove spremembe na področju ocenjevanja:

- določitev novih vsebin in vrednosti in s tem sprememba točkovanja,
- za najvišjo težavnost ter za dobro tehnično izvedbo so tekmovalke lahko prejele točke za izboljšanje ocene, in sicer 0,30 točke,
- za posebne povezave so sodnice lahko dodelile največ 0,30 točke za izboljšanje ocene,
- v preglednici težavnosti se prvič pojavlja prvina E težavnostne stopnje,
- uvedene so nove vrednosti za skoke na preskoku,
- če je tekmovalka v sestavi izvedla več enakih prvin, so se te prvine kot težine upoštevale samo dvakrat,
- vrednost izhodiščne ocene je bila 9,40 točke (Code of Points, v Bučar, 1998).

Leta 1996 so ukinjene obvezne sestave, spremenjena pa je tudi organiziranost sodniških komisij, in sicer tako, da so sodnice razdeljene na A in B sodniško komisijo. Vsaka komisija je bila zadolžena za svoj del sojenja, kar je prispevalo k večji objektivnosti pri ocenjevanju sestav. Leta 1997 je mednarodna gimnastična zveza ponovno dvignila starostno mejo tekmovalk v kategoriji članic na 16 let (Code of Points, v Bučar, 1998).

Nove spremembe v pravilih ocenjevanja je prinesel pravilnik iz leta 2005. Do tedaj najvišja možna ocena 10.00 točk je nadomeščena z navzgor neomejeno oceno (Scoring changes in gymnastics studied, 2005). Sodniška komisija je bila še vedno razdeljena na A in B sodniško komisijo, na vsakem posameznem orodju pa je sodilo 6 sodnic. A komisija je računala A oceno oz. izhodiščno oceno, ki je bila na parterju, gredi in dvovišinski bradlji sestavljena iz:

1. Težavnostne vrednosti (9 najvišjih težavnostih prvin in doskok):
 - prvina težavnostne stopnje A=0,10 točke,
 - prvina težavnostne stopnje B=0,20 točke,
 - prvina težavnostne stopnje C=0,30 točke,
 - prvina težavnostne stopnje D=0,40 točke,

- prvina težavnostne stopnje E=0,50 točke,
 - prvina težavnostne stopnje F=0,60 točke,
 - prvina težavnostne stopnje G=0,70 točke.
2. Tekmovalka je morala zadostiti zahtevam po prvinah iz različnih skupin, za kar je lahko dobila največ 5 x 0,50 točke.
 3. Vrednosti povezav (Code of Points, v Bučar, 1998).

A ocena na preskoku je vključevala težavnostno vrednost skoka.

B sodniška komisija je računala B oceno oz. vrednost predstavitve. Tekmovalka je lahko dobila oceno 10.00 točk, če je bila njena izvedba izjemna in zanesljiva. B ocena se je izračunala kot povprečje srednjih štirih od šestih ocen.

Novost je bil tudi odbitek 0.50 točke za prekratke sestave, ki so ga sodnice odštele od končne ocene. Na dvovišinski bradlji se je za prekratko sestavo štela vaja, ki je imela 5 prvin ali manj, na gredi in parterju pa tista sestava, ki je bila krajša od 30 sekund (Code of Points, v Bučar, 1998).

Pravilnik, sprejet leta 2008, uvaja številne novosti, ena izmed pomembnejših pa je ta, da se je število prvin v sestavi na posameznem orodju zmanjšalo iz deset na osem. Sodniške komisije so se preimenovali v D in E sodniške komisije, njihove naloge pa so ostale enake.

4.2. Sojenje v ženski tekmovalni telovadbi

Sojenje v športni gimnastiki je del tekmovanja in bi ga lahko poimenovali tudi merjenje uspešnosti telovadca ali telovadke. Tako kot za vse meritve, velja tudi v športni gimnastiki, da mora biti meritev veljavna, zanesljiva, objektivna in taka, da lahko razlikuje dosežke posameznikov. S temi osnovnimi kategorijami merjenja (sojenja) se FIG neprestano srečuje, zato so spremembe pravil neizogibne, saj nova pravila prinašajo nova spoznanja in nove merske značilnosti. Največja vrednost novih pravil, za katere smo se zavzemali tudi v Sloveniji, je odprta ocena težavnosti navzgor, ter povečanje vrednosti velikosti odbitkov za napake v izvedbi (Čuk, Warwick, 2006).

Ocenjevanje v športni gimnastiki temelji na objektivnih kriterijih, zapisanih v »Pravilniku za ocenjevanje« in na osnovi sodnikove subjektivne primerjave izvedenih prvin in sestav na tekmovanju s kriteriji in pravili, ki so na osnovi konvencije oz. dogovora strokovnjakov zapisani v Pravilniku. Vsako odstopanje od zapisanih kriterijev in pravil pomeni napako v gibanju, ki je lahko tehnične oz. estetske narave. Medtem ko za tehnične napake štejemo vse napake, ki rušijo osnovno strukturo gibanja (smer gibanja, pot telesa pri gibanju, hitrost gibanja ...) oz. predpisan položaj telesa (stegnjen, sklonjen ali skrčen), so napake estetske narave opredeljene z

odkloni od predpisanih estetskih norm, kot so neiztegnjena stopala, krčenje in širjenje nog in rok, takrat ko je predpisano drugače (Čuk, 1996).

Vse napake v gibanju, ki jih sodniki zaznajo, primerjajo s predpisanimi oblikami gibanja, ki bi jih lahko imenovali idealni modeli gibanja in jih v skladu s pravili ovrednotijo oz. ocenijo. Sodniki, ki v sodniški komisiji skrbijo za vrednotenje težavnosti sestave (A sodniška komisija), so pri priznavanju težavnosti posameznih prvin omejeni predvsem na tehnične napake v gibanju. Tehnične napake pri gibanju lahko porušijo osnovno strukturo gibanja pri prvini do te mere, da izvedena prvina ni več nameravane težavnostne stopnje (namesto stegnjen je salto sklonjen) oz. njena izvedba ni več prepoznavna. V prvem primeru sodniške komisije priznajo prvini nižjo težavnostno stopnjo, v drugem primeru pa prvine sploh ne prepoznajo. Sodniki, ki ocenjujejo izvedbo posameznih prvin v sestavi (B sodniška komisija), pa odbijajo točke za vsako odstopanje od idealnega modela gibanja, ki je tehnične ali estetske narave (Kolar in Piletič, 2005).

Najpomembnejša vloga ocenjevanja je formativna vloga, ki nudi podporo kakovostnemu procesu treninga, pri mlajših tekmovalkah se kaže kot povratna informacija, pri vrhunskih pa se formativna vloga prepleta s sumativno vlogo, kar pomeni določitev vrednosti rezultata. Tako trener kot tekmovalka morata poznati pravilnik in kriterije ocenjevanja, če želita razumeti, zakaj je tekmovalka dobila določeno oceno. Sodnice morajo poznati idealne modele gibanja, ki so določeni na podlagi biomehaničnih zakonitosti in dogovora o estetskih merilih, znati morajo natančno opazovati prikazane sestave in jih primerjati z idealno izvedbo ter analizirati prikaz, tako da ovrednotijo odstopanja od idealnega modela izvedbe (Kovač, 2012).

Meritev je, kot menita Čuk in Warwick (2006), dobra takrat, kadar zadostuje pogojem veljavnosti, zanesljivosti, objektivnosti in razločevalnosti. Kaj pomenijo ti dejavniki in kako se udejanjajo pri sojenju v športni gimnastiki? Veljavnost pomeni, da meritev res meri tisto, kar želimo meriti. Zanesljivost pomeni, da bi z več meritvami enake sestave dobili vedno enako oceno. Objektivnost pomeni, da imajo različni ocenjevalci enake ocene in razločevalnost pomeni, da je merska skala taka, da z lahkoto razlikuje posameznike.

Pri ocenjevanju so pomembne merske značilnosti ocenjevanja, ki poudarjajo veljavnost, zanesljivost, objektivnost, občutljivost oz. nepristranskost in pravilno merjenje, nekateri pa dodajo še etičnost in odgovornost, pravičnost in variabilnost (Kovač, 2012).

5. Sodniški pravilnik za ocenjevanje sestav 2009 - 2013

5.1. Pravila za sodnice

Vse članice komisije na orodjih (D- in E-komisija, asistentke in sekretarke) morajo natančno poznati:

- tehnična pravila FIG,
- FIG pravilnik za sojenje ženske športne gimnastike,
- FIG dodatek k pravilniku za sojenje s seznamom novih preskokov in prvin,
- FIG pravila za sodnice (zadnjo izdajo),
- FIG pravila za sodnice ženske športne gimnastike.

Prav tako morajo:

- uspešno sodelovati na interkontinentalnem ali mednarodnem seminarju,
- imeti veljaven naziv brevet in sodniško knjižico za tekoče sodniško obdobje,
- biti na svetovnem seznamu sodnic in imeti ustrezno kategorijo glede na vrsto tekmovanja.

Njihova obveznost je:

- sodelovati na sodniškem sestanku (inštrukcijah) pred določenim tekmovanjem (v posebnih neizogibnih izjemah odloča ženski tehnični odbor FIG),
- pred tekmovanjem biti pravočasno prisotne na vseh sodniških sestankih,
- prisostvovati na uradnem treningu na podiju (obvezno za D-komisijo),
- prisostvovati inštrukcijam za vnos ocen v računalnik, skladno z urnikom,
- nositi predpisano tekmovalno uniformo FIG (temnomodro krilo ali hlače in belo bluzo), razen na OI, kjer uniformo določi Organizacijski odbor,
- slediti navodilom odgovornih vodij,
- pred tekmovanjem biti pripravljene za delo na vseh orodjih,
- izpolniti zadolžitve iz člena 4,
- ovrednotiti vsako sestavo natančno, dosledno, hitro, objektivno, pošteno in etično in če dvomijo, delujejo v korist tekmovalke,
- da razumejo in izvedejo potrebne naloge, kot so:
- vnesejo oceno v računalnik,
 - o ročno izpolnijo ocenjevalni listek,
 - o uporabljajo liste za zapis simbolov in
 - o imajo svoje zapise ocen.

Med tekmovanjem sodnica:

- ne sme zapustiti svojega mesta, razen s strinjanjem D1 sodnice
- ne sme imeti stikov in/ali razpravljati z drugimi osebami npr. trenerji, vodjem delegacije in drugimi sodnicami v komisiji.

Vse sodnice morajo biti ves čas profesionalne, nepristranske in etične. Vsaka sodnica je v celoti odgovorna za svojo oceno. V primeru posredovanja nadzorne

sodnice na orodju ima sodnica pravico razložiti razlog za njeno oceno in se strinjati (ali pa tudi ne) s spremembo. V primeru nesoglasja je sodnica lahko preglasovana s strani nadzorne sodnice in je o tem obveščena naknadno (Code of Points, 2009).

5.2. Sodniška zaprisega

Na svetovnem prvenstvu in vseh drugih pomembnih mednarodnih tekmovanjih so sodnice in članice sodniške komisije zavezane k spoštovanju sodniške prisege, ki se glasi: »V imenu vseh sodnic in uradnih sodelavcev obljubljam, da bomo sodelovali na tem svetovnem prvenstvu (ali na katerikoli drugi uradni FIG prireditvi) pravično in spoštovali pravila, ki nas vodijo v resničnem duhu športa« (Code of Points, 2009).

5.3. Sodniška komisija na orodjih

Naloga D-komisije je ovrednoti vrednost sestave, E- komisija pa določi odbitke za napake v izvedbi in artističnosti sestave. Članice ženskega tehničnega odbora izžrebajo D-in E-sodniški komisiji skladno s členom 7.10 tehničnega pravilnika, veljavnimi pravili FIG za sodnike in pravili FIG za sodnice ženske športne gimnastike.

SP in OI 8-članska komisija	Mednarodna tekmovanja 6-članska komisija
2 D- sodnici 6 E- sodnic	2 D- sodnici 4 E- sodnice

Slika 7. Sestava sodniške komisije za različne vrste tekmovanj (Code of Points, 2009).

V sliki 7 je prikazana sestava sodniške komisije na največjih tekmovanjih v športni gimnastiki.

D1 in/ali D2 sta lahko hkrati tudi E1 in E2, če je v sodniški komisiji na enem orodju manj kot 6 sodnic. Komisija na orodju vključuje tudi asistentke (časomerilke in linijske sodnice) in sekretarke z mednarodnim brevejem (Code of Points, 2009).

Delo D-komisije

- D-sodniška komisija beleži celotno vsebino sestave s simboli, neodvisno in nepristransko jo ovrednoti in nato določi D-oceno. Dovoljena je razprava.
- D2 sodnica vnese D-oceno v računalnik.
- Pri nestrinjanju med D1 in D2 sodnico mora vodja na orodju (D1) prositi za nasvet nadzorno sodnico za to orodje.
- D1 nadzoruje delo asistentk (časomerilk in linijskih sodnic) in sekretark. Posebej nadzoruje ustrezen vrstni red znotraj ekipe in pri mešanih ekipah.

- D1 pregleda, da so nevtralni odbitki za čas, prestopa in napake v obnašanju odvzeti od končne ocene pred njeno objavo.
- D-sodniška komisija odloča, kdaj se tekmovalka ne predstavi na začetku in koncu sestave.
- D-komisija odloča, kdaj tekmovalka prikaže preskok, ki je ocenjen z »0« (neveljaven preskok).
- D-komisija odšteje od končne ocene odbitek za pomoč (asistenco) med preskokom, sestavo ali seskokom.
- D-komisija mora poročati o nešportnem vedenju trenerja nadzorni sodnici na orodju.

D-ocena sestave vključuje:

- vrednost težavnosti (DV),
- kompozicijske zahteve (CR),
- vrednost povezav (CV).

Po tekmovanju D-komisija predloži predsednici Tehničnega odbora poročilo z naslednjimi informacijami:

- seznam kršitev obnašanja in vprašljivih odločitev s številko in imenom tekmovalke,
- imeti morajo svoje zapise simbolov na razpolago za posvetovanje,
- na koncu tekmovanja so sodnice dolžne predložiti svoje liste z zapisi simbolov (Code of Points, 2009).

Delo E-komisije

- Sodnice morajo pazljivo spremljati sestave in ovrednotiti napake ter predpisane odbitke korektno, neodvisno ter nepristransko.
- Zabeležiti morajo odbitke za:
 - o splošne napake,
 - o specifične napake v izvedbi na posameznem orodju,
 - o artistske napake.
- Odbitki so v desetinkah točke (npr. 0,40 T).
- Hitro in jasno morajo izpolniti sodniški listek s čitljivim podpisom ali vtipkati odbitke v računalnik ločeno za:
 - o odbitke za napake v izvedbi/tehniki (splošne in specifične),
 - o artistske napake.
- Na voljo mora imeti osebni zapis ovrednotenja vseh sestav.
- Če se uporabljajo sodniški listki, oseba, zadolžena za sodniške listke, takoj prevzame ocenjevalni listek.
- Pri ročnem sojenju mora biti prikaz vseh 6 E-ocen hkraten (Code of points, 2009).

5.4. Delo asistentk

Izžrebane so med brevet sodnicami kot:

- linijske sodnice na parterju, ki določijo prestop predpisanih meja in potrdijo napako z dvigom rdeče zastavice,
- linijske sodnice na preskoku, ki določijo odstop od smeri skladno z oznakami koridorja in potrdijo napako z dvigom rdeče zastavice ter preverijo dovoljeno število poskusov za ogrevanje,
- časomerilke, ki:
 - o • merijo čas trajanja sestave (2 sodnici na gredi in 1 na parterju),
 - o • merijo trajanje časa padca (na gredi),
 - o • merijo trajanje časa padca (na bradlji),
 - o • nadzorujejo začetek vaje po danem zelenem znaku,
 - o • nadzorujejo upoštevanje časa ogrevanja (v primeru neupoštevanja, podajo pisno obvestilo D-komisiji).

Na prošnjo D1 lahko podaljša čas ogrevanja za rezervno tekmovalko (Code of points, 2009).

5.5. Delo sekretark

Sekretarke, s FIG Brevejem, običajno imenuje organizacijski odbor. Pod nadzorom D1 sodnice na orodju so odgovorne za korektnost vnosa v računalnik:

- skladnost z določenim vrstnim redom ekip in tekmovalk,
- delovanje zelene in rdeče luči,
- pravilno objavo končne ocene (Code of points, 2009).

5.6. Kako sedijo sodnice na posameznem orodju (sodniške komisije)

Sodnice sedijo tako daleč od orodja, kot je le mogoče, da imajo zagotovljen čim bolj neoviran pogled na izvedbo sestav.

- D-komisija na orodju mora biti v liniji sredine orodja.
- Časomerilka(e) sedi pri komisiji na orodju, označena je z ASST v prikazanem diagramu.
- Linijske sodnice na parterju morajo sedeti v nasprotnih kotih in nadzorovati dve najbližji črti.
- Položaj E-sodniške komisije je v smeri urinega kazalca okoli orodja, začenši z leve od vodje sodnic (Code of points, 2009).

Primeri sodniških položajev:

2 3 4 5
1 ASST D2 D1 SEK 6

Slika 8. Sedežni red sodnic (www.langsleysports.com).

5.7. Določitev ocen

Šest sodniških ocen je podlaga za izračun ocene. Izloči se najvišji in najnižji odbitek; preostale štiri srednje odbitke se sešteje in deli s štiri = ocena E-komisije. Če na orodju sodijo štiri sodnice, se prav tako izločita najvišji in najnižji odbitek, dva srednja odbitka pa se seštejeta in nato delita z dve = OCENA E-komisije (Code of points, 2009).

5.8. Ovrednotenje sestav

V kvalifikacijah (T-I), finalu ekip (T-IV), finalu mnogoboja (T-II) in finalih na orodjih (T-III) lahko tekmovalke prikažejo enake ali različne sestave. Ocenjevalne metode, ki so prikazane, uporabljamo na uradnih tekmovanjih FIG:

- olimpijskih igrah;
- svetovnih prvenstvih;
- olimpijskih igrah mladih.

Uporablja se jih tudi za

- kontinentalna tekmovanja;
- regionalna tekmovanja;
- univerzijade;
- tekmovanja ekip;
- tekmovanja za svetovni pokal;
- mednarodna tekmovanja;
- državna tekmovanja.

Preglednica prvin

Sodniški pravilnik vsebuje posebne preglednice prvin za vsako orodje (členi 9-11), v katerih je vsaka prvina določena z večmestnim številom.

- 101 do 199 = A-težavnostna vrednost,
- 201 do 299 = B-težavnostna vrednost,
- 301 do 399 = C-težavnostna vrednost,
- 401 do 499 = D-težavnostna vrednost,
- 501 do 599 = E-težavnostna vrednost,
- 601 do 699 = F-težavnostna vrednost,
- 701 do 799 = G-težavnostna vrednost (Code of Points, 2009).

5.9. Elementi vrednotenja

- Sedanja filozofija za vsebino in kompozicijo vaj poudarja odličnost v plesni in akrobatski koreografiji ter artističnost predstavitve.
- Načelno ponovitev vaj ni dovoljena.
- Izvedba/predstavitve na vseh orodjih se oceni od 10,00 T.
- Odgovornost za ovrednotenje je porazdeljena med D- in E-sodniško komisijo (Code of Points, 2009).

D-ocena

D-ocena na dvovišinski bradlji, gredi in parterju vključuje:

- težavnostno vrednost (DV)
 - o A = 0,10 T
 - o B = 0,20 T
 - o C = 0,30 T
 - o D = 0,40 T
 - o E = 0,50 T
 - o F = 0,60 T
 - o G = 0,70 T
- kompozicijske zahteve: 2,50 T za vsako zahtevo (CR)
- vrednosti povezav (CV) (Code of Points, 2009).

Težavnostna vrednost (DV)

Težavnostno vrednost sestavljajo prvine iz preglednice prvin iz pravilnika; je odprta in se lahko spreminja. Na dvovišinski bradlji, gredi in parterju se upošteva 8 najvišjih težavnostnih prvin (DV), vključujoč seskok. D-komisija vedno upošteva težavnostno vrednost prvin, razen če so te izvedene z napako pri tehničnih zahtevah prvine (Code of Points, 2009).

Vrednosti povezav (CV)

Povezave naj bi bile enkratne kombinacije največjih težavnostnih prvin na dvovišinski bradlji, gredi in parterju. Ni nujno, da so prvine, ki so uporabljene kot povezave, med 8 najvišje ovrednotenimi prvinami, ki štejejo za težavnost. Vse prvine morajo biti iz tabele prvin (Code of Points, 2009).

Vrednosti povezav na dvovišinski bradlji, gredi in parterju so ocenjene z:

- o + 0,10 T ali
- o + 0,20 T.

E-ocena 10,00 T (vrednost predstavitve)

Za izjemno izvedbo, kompozicijo, kombinacije in artističnost predstavitve lahko dobi tekmovalka oceno 10,00 T.

E-ocena vključuje odbitke za napake v:

- izvedbi,
- artističnosti predstavitve (Code of Points, 2009).

5.10. Izračun končne ocene

D-ocena + E-ocena* = končna ocena

Primer ocene:

– D-ocena

Težavnost (3 C-, 3 D-, 2 E-)	+3,10 T
Kompozicijske zahteve	+2,50 T
Vrednosti povezav	+0,60 T

D-ocena 6,20 T

– E-ocena

Izvedba	- 0,70 T
Artističnost	- 0,30 T
	-1,00 T

E-ocena je izračunana kot povprečje srednjih štirih (4) od (6) ocen (odbitkov).

E-ocena 9,00 T

Končna ocena 15,20 T

E-ocena

Odbitki za izvedbo in artističnost so sešteti, nato pa odšteti od vrednosti 10,00 T (Code of Points, 2009).

5.11. Kratke sestave

Za izvedbo in artističnost lahko tekmovalka prejme maksimalno E-oceno:

- 10,00 T, če je prikazala 7 ali več prvin;
- 6,00 T, če je prikazala 5 – 6 prvin;
- 4,00 T, če je prikazala 3 – 4 prvine;
- 2,00 T, če je prikazala 1 – 2 prvini;
- 0,00 T, če ni prikazala nobene prvine.

D-komisija bo sekretarko na orodju obvestila o maksimalni E-oceni (Code of Points, 2009).

5.12. Preglednica splošnih odbitkov in napak

Napake	majhne	srednje	velike	Zelo velike
	0.10	0.30	0.50	1.00 ali več
Odbitki E-komisije (E¹ – E⁹)				
Napake v izvedbi				
– pokršene roke v opori ali pokršena kolena	vsakič	X	X	X
– razširjene noge ali kolena	vsakič	X	širina ramen ali več	
– prekrížane noge med prvinami z obrati	vsakič	X		
– premajhna višina v izvedbi prvin	vsakič	X		
– premajhna natančnost položajev skršno ali sklonjeno	vsakič	X 90° kot v bokih	X > 90° < 135° kot v bokih	
– premajhna natančnost položaja stegnjeno	vsakič	X	X > 135°	
– nezadržan stegnjen položaj (bradlja, gred, parter)-prezgodnje sklanjanje	vsakič	X	X	
– omahovanje med skoki, odrivi in zamahi do stoje na rokah	vsakič	X		
– odstopanje od smeri naravnost	vsakič	X		
- drži telesa in položaj nog med prvinami				
• poravnost telesa	vsakič	X		
• stopala niso napeta/ sproščena	vsakič	X		
• premajhno raznoženje v ritmičnih/akrobatskih prvinah (brez faze leta)	vsakič	X	X	
• noge v raznoženju niso vzporedno z gredjo ali parterjem (ritmične prvine)	vsakič	X		
– natančnost (vsak qib ima lasen začetni in končni položaj)	vsakič	X		
med celotno sestavo:				
– premajhna dinamika		X	X	
• energija med celotno sestavo, dajanje vtisa lahkotnosti				
• dajanje vtisa težke izvedbe				
• lahkotno in hitro doseganje končnih položajev				
– drži telesa		X	X	
• poravnost telesa				
• stopala niso napeta/ sproščena				
• stopala obrnjena navznoter				
– premajhne amplitude prvin		X	X	
Napake pri doskoku (vse prvine, ki vsebujejo seskok)	V primeru da ni padca, maksimalni odbitek za napake pri doskoku ne sme presegati 0.80 t.			
– noge narazen pri doskoku	vsakič	X		
– doskok preblizu orodja (gred, bradlja)		X	X	
Dodatni gibi za ohranitev ravnotežja:				
• dodatni zamahi z rokami		X		
• dodatni gibi s telesom, da obdrži ravnotežje	vsakič	X	X	
• dodatni koraki, manjši poskok	vsakič	X		
• zelo dolg korak ali skok (smernica – več kot širina ramen)	vsakič		X	
• napaka v drži telesa	vsakič	X	X	
• globok počep	vsakič			X
• dotik orodja z dlanmi/rokami, toda ni padca z orodja	vsakič		X	
• opora na blazino ali orodje z eno ali obema dlanema	vsakič			1.00
• padeč na blazine na kolena ali boke	vsakič			1.00
• padeč na orodje ali z orodja	vsakič			1.00

Slika 9. Preglednica splošnih odbitkov in napak (Code of Points, 2009).

Napake		0.10	0.30	0.50	1.00 in več
odbitki D-sodniške komisije (D¹ – D²)					
– izvedba povezave s padcem	BR,GR,PA				Ni vrednosti povezave CV
– pri saltih doskok ni izveden najprej na stopala	vsakič				Ni vrednosti za DV, CV, CR
– odriv zunaj označb za prostor	PA				Ni DV, CV, CR
– ni predstavitev D- komisiji na orodju pred in/ali na koncu vaje	tek/dogod		X od končne ocene		
Vedenje trenerja					
– asistenca (pomoč)	BR,GR,PA vsakič				1.00 od končne ocene NI DV, CV, CR
– asistenca (trener se dotakne tekmovalke na BR)	vsakič			X od končne ocene	
Odbitki D-sodniške komisije (D¹ – D²) po posvetu z nadzorno sodnico na orodju					
– ni ustrezne uporabe zaščitne blazine za preskoke z naskoki iz rondata (glej 8.4.2)	tek/dogod				neveljaven PR "0"
– Ne uporabi dodatne blazine za doskok	tek/dogod			X	
– dvig orodja brez dovoljenja	tek/dogod			X	
– postavitve odrivne deske na nedovoljeno podlago	tek/dogod			X	
– spreminjanje ali odstranitev vzmeti iz odrivne deske	tek/dogod			X	
– uporaba nedovoljenih dodatnih blazin	tek/dogod			X	
– premikanje dodatnih blazin	tek/dogod			X	
– nedovoljeno zadrževanje trenerja na podiju	tek/dogod			X	
Sporočilo D-sodniške komisije glavni komisiji odbitek od končne ocene					
– nimajo enakih dresov (za tekmovalke iste ekipe)	ekipa		X		V T-I, T-IV odbitek 1 x v tekmovalni fazi pri orodju, kjer je prvič opazno.
– neustrezne ali neestetske podloge	tek/dogod	X			
– neustrezna uporaba magnezije	tek/dogod	X			
– nimajo nacionalnega grba	tek/dogod		X		V T-I, II, IV odbitek 1 x v tekmovalni fazi pri orodju, kjer je prvič opazno. V T-III odbitek od ocene na tistem orodju.
– nimajo štartne številke	tek/dogod		X		
– neustrezna oprema – dres, nakit, barva povojev	tek/dogod		X		
– tekmovanje v napačnem vrstem redu	tek/dogod			1.00 T-I & IV od seštevka ekipe;	
Pisno sporočilo ČASOMERILKE D- komisiji					
– očitna prekoračitev časa ogrevanja (po opozorilu)	ekipa		X		Odbitek od končne ocene
• pri posameznici	tek/dogod		X		
– ne začne s sestavo v 30 sek. potem, ko se prižge zelena luč	tek/dogod		X		
– predolga sestava (GR, PA)	tek/dogod	X			
– začetek sestave, ko gori rdeča luč					"0"
– prekoračitev dovoljenega časa za padec (BR in GR)	tek/dogod				sestava je končana

Slika 10. Preglednica splošnih odbitkov in napak (Code of Points, 2009).

Napake		0.10	0.30	0.50	1.00 in več
Vodja glavne komisije (po posvetu z glavno komisijo)					
Obnašanje tekmovalke					
- neustrezno oglaševanje			X		
- brez dovoljenja zapusti tekmovalno areno					diskvalifikacija
- ne sodeluje na podelitvi medalj (brez dovoljenja)					diskvalifikacija
- neopravičena zamuda ali prekinitve tekmovanja					diskvalifikacija
- nešportno obnašanje	tek/dogod		X		
- nedovoljeno ostane na podiju	tek/dogod		X		
- med tekmovanjem govori z aktivno sodnico	tek/dogod		X		
- nepravilna vrnitev v tekmovalni prostor, da zaključi tekmovanje					izključitev
Vodja glavne komisije (po posvetu z glavno komisijo)					
Sistem kartonov					
Obnašanje trenerja* brez direktnega vpliva na rezultat/ predstavo tekmovalke/ekipe					
- nešportno obnašanje (v vseh fazah tekmovanja)	prvič – rumeni karton (opozorilo) drugič – rdeči karton & odstranitev trenerja s tekmovanja				
- drugo nesramno, nedisciplinirano in žaljivo vedenje (v vseh fazah tekmovanja)	Tako rdeči karton & odstranitev trenerja s tekmovanja				
Obnašanje trenerja* z direktnim vplivom na rezultat/ predstavo tekmovalke/ekipe					
- nešportno obnašanje (v vseh fazah tekmovanja) neopravičena zamuda ali prekinitve tekmovanja, med tekmovanjem govori z aktivno sodnico, razen z D ¹ sodnico na orodju – dovoljena je le pritožba	prvič – 0.50 (od tekmovalke/ekipe na dogodek) & rumeni karton za trenerja (opozorilo)- če trener govori z aktivno sodnico prvič – 1.00 (od tekmovalke/ekipe na dogodek) & rumeni karton za trenerja (opozorilo)- če trener agresivno govori z aktivno sodnico Drugič - 1.00 (od tekmovalke/ekipe na dogodek), rdeči karton & odstranitev trenerje s tekmovalnega podija				
- drugo nesramno, nedisciplinirano in žaljivo vedenje (v vseh fazah tekmovanja) npr: nepravilna številčna prisotnost trenerjev v tekmovalni areni med tekmovanjem	1.00 (od tekmovalke/ekipe na dogodek), tako rdeči karton & odstranitev trenerje s tekmovalnega podija*				

Slika 11. Preglednica splošnih odbitkov in napak (Code of Points, 2009).

V Slikah 9, 10 in 11 so prikazani splošni odbitki za napake v izvedbi sestave, ki so predvideni za vsa orodja. V pravilniku za ocenjevanje sestav pa so tudi posebni odbitki, ki se navezujejo na specifikko posameznega orodja.

6. SOJENJE NA PARTERJU

6.1. Razvoj in razlike v pravilnikih od leta 2001 do leta 2014

Pravilnik za ocenjevanje sestav 2001 – 2004

Splošni del

V sodniškem pravilniku, v členu 11, kjer so opisana pravila za parter, je zapisano, da se ocenjevanje vaje začne s prvim gibom tekmovalke. Vaja na parterju ne sme biti daljša od 1:30 minute, torej 90 sekund. Asistentka (časomerilka) prične z merjenjem časa, ko je narejen prvi gib v sestavi in ura se ustavi, ko tekmovalka z zadnjim položajem zaključi parterno vajo. Vaja naj bi se končala s koncem glasbene spremljave.

Odbitek za predolgo vajo je **0,10 T**, dodeli pa se tekmovalki za vajo, daljšo od 1:30 minute (90 sekund). Elemente, ki jih tekmovalka izvede po tem času, A sodniška komisija ovrednoti, B sodniška komisija pa oceni odbitke. Dovoljena je orkestralna glasbena spremljava, klavir ali drugi inštrumenti, brez petja. Glasbena spremljava mora biti posneta na kaseti.

Prestop predpisanega podija (12 x 12 metrov), to je dotik podija s katerimkoli delom telesa čez črto, ki ga omejuje, se vsakič kaznuje z odbitkom 0,10 T. Elemente, ki jih tekmovalka izvede zunaj parternega podija, A sodniška komisija ovrednoti, B sodniška komisija pa oceni odbitke. Časomerilka in linijski sodnici pisno zabeležijo prekoračitev časa oziroma prestop, to sporočijo vodji sodniške komisije, le-ta pa od končne ocene odbije predpisan odbitek.

Izhodiščno oceno določi komisija A (najvišja možna ocena je do 10,00 T).

Vaja mora vključevati naslednjih šest posebnih zahtev:

- eno akrobatsko serija,
- drugo akrobatsko serijo
 - *akrobatska serija mora imeti vsaj tri akrobatske elemente s fazo leta, eden od njih mora biti salto,*
- tri različne salte v vaji,
- obrat najmanj B težavnosti na eni nogi,
- direktno povezavo najmanj dveh skokov, vsak z enonožnim odzivom,
 - *skoka sta lahko enaka ali različna,*
- zadnji salto/povezava z zadnjim saltom
 - v tekmovanju I, IV in II najmanj težavnosti C,
 - v finalu najmanj težavnosti D.

V akrobatskih serijah plesni elementi ne morejo nadomestiti akrobatskih prvini; lahko so le dodatek.

Vsebina in sestava vaje

V vsebinskem delu vaje morajo biti prisotni elementi A, B, C, D, E in ^{super}E težavnosti, ki predstavljajo različnost gibanja iz naslednjih skupin: akrobatski elementi (prevali, stoje na rokah, prvine z oporo z rokami s fazo leta ali brez nje, salti v smeri naprej, vstran in/ali nazaj) in plesne elemente (skoki z enonožnim ali sonožnim odzivom in poskoki, obrati).

Tekmovalka dobi dodatno vrednost za posebne indirektne in direktne povezave akrobatskih elementov in direktne povezave plesnih in plesno/akrobatskih povezav. Če je plesni element v isti direktni posebni povezavi prikazan dvakrat, tekmovalka ne dobi vrednosti za povezavo (Code of Points, 2001).

Pravilnik za ocenjevanje sestav 2005 - 2008

Splošni del

Ocenjevanje sestave se začne s prvim gibom tekmovalke. Parтерна sestava ne sme biti daljša od 1:30 minute (90 sekund).

Časomerilka začne meriti čas, ko tekmovalka začne prvi gib svoje parterne sestave, z merjenjem pa preneha, ko tekmovalka zaključi svojo sestavo z zadnjim položajem. Sestavo mora zaključiti skladno z glasbo. Če je sestava daljša od 1:30 minute, sledi odbitek za prekoračitev časa:

- 0,10 T, če je vaja daljša za 2 sekundi ali manj,
- 0,30 T, za vajo, ki je daljše od 2 sekund.

Prvine, izvedene po 90 sekundah, A-komisija ovrednoti, B-komisija pa oceni (Code of Points, 2005).

Glasbeni zapis lahko vsebuje igranje orkestra, klavirja ali drugega inštrumenta (brez petja).

Odbitek za prestop predpisanega prostora (12 x 12m), kar pomeni dotik tal s katerikoli delom telesa zunaj oznake omejitve prostora, tekmovalka dobi za:

- korak zunaj omejitvene črte s stopalom/dlanjo (0,10 T),
- korak zunaj z obema stopaloma/dlanema ali delom telesa ter doskok z obema stopaloma na črto, rahlo zunaj (prvi kontakt s stopali (0,30 T),
- doskok zunaj z obema stopaloma (0,50 T).

Tako prekoračitev časa kot tudi prestop sporočita časomerilka in linijska sodnica pisno A-komisiji na orodju, ki nato dodeli odbitke od končne ocene (Code of Points, 2005).

Vsebina in sestava vaje

Prvine težavnosti naj bi predstavljale različnost gibanj:

- akrobatske prvine :
 - o prevali,
 - o stoje na rokah,
 - o prvine z oporo z rokami z letom ali brez in
 - o salti.

- plesne prvine:
 - o skoki,
 - o obrati (Code of Points, 2005).

Upošteva se 9 najvišjih težavnostnih prvin (DV) in seskok.

Kompozicijske zahteve:

- skok – z raznoženjem do 180° ,
- obrat – na eni nogi,
- salto – naprej/vstran,
- salto – nazaj,
- seskok:
 - o brez seskoka, A ali B težavnost – 0,00T.
 - o C težavnost – 0,30 T.
 - o D ali večja težavnost – 0,50 T.

Za seskok se šteje zadnji salto ali povezava zadnjih saltov.

3 različne salte v eni seriji lahko zadostijo 3 kompozicijskim zahtevam, in sicer KZ 3, 4 in 5 (če je to zadnja serija saltov) (Code of Points, 2005).

Pri vrednosti povezav (CV), lahko tekmovalka dobi dodatek za posredne (indirektne) in neposredne (direktne) akrobatske povezave, ki ga ovrednoti A-komisija. Vrednost koeficientov za povezave (CV) je del A-ocene (Code of Points, 2005).

Tabela 1

Posredne (indirektne) in neposredne(direktne) akrobatske povezave

Posredne (indirektne) povezave	
0,10	0,20
C+D	C+E
A+A+D (A je lahko enak)	
Neposredne (direktne) povezave	
0,10	0,20
A+E	B+E
B+D	C+D
C+C	

Kot je razvidno iz Tabele 1, so posredne (indirektne) povezave tiste, kjer tekmovalka izvede med salti akrobatske prvine z letom in oporo z rokami (npr. rondat, premet v stran itd. kot pripravljalne prvine). Akrobatska serija mora vsebovati 2 ali 3 akrobatske prvine z letom, ena izmed teh mora biti salto.

Tabela 2

Posebni odbitki, ki jih dodeljuje B-komisija na orodju

Kompozicijski odbitki	Majhni 0,10	Srednji 0,30	Veliki 0,50
Enostranska uporaba prvin:			
• več kot en skok v oporo ležno,	X		
• manjka akrobatska serija dveh različnih saltov,	(vsakič)	X	
• manjka dvojni salto nazaj,	X		
• manjka salto z obratom okoli vzdolžne osi za najmanj 360°,	X	X	
• manj kot dve akrobatski seriji.			
Nepravilna uporaba tekmovalne površine:			
• ni gibanja blizu tal,	X		
• ni prehodov v plesne elemente.	X		

Tabela 2 prikazuje odbitke, ki so specifični za parter, dodeljuje pa jih B sodniška komisija.

Tabela 3

Posebni odbitki na orodju (B-komisija)

Odbitki	Majhni 0,10	Srednji 0,30	Veliki 0,50
prekinitev za koncentracijo pred akrobatsko serijo (več kot 2 sekundi),	X		
predolga priprava za ritmične prvine,	(vsakič)		
	X		
	(vsakič)		
neusklajenost gibanja z glasbeno spremljavo.	x		

V tabeli 3 so prikazani posebni odbitki na parterju.

Pravilnik za ocenjevanje sestav 2009 – 2012

Splošni del

Parтерна sestava ne sme biti daljša od 1:30 minute (90 sekund). Ocenjevanje sestave se začne s prvim gibom tekmovalke. Časomerilka začne meriti čas, ko tekmovalka začne prvi gib svoje parterne sestave, z merjenjem pa preneha, ko tekmovalka zaključi svojo sestavo z zadnjim položajem. Sestavo mora zaključiti skladno z glasbo. Glasbeni zapis lahko vsebuje igranje orkestra, klavirja ali drugega instrumenta (brez petja). Če je sestava daljša od 1:30 minute, sledi odbitek za prekoračitev časa. Prvine, izvedene po 90 sekundah, D-komisija ovrednoti, E-komisija pa oceni (Code of Points, 2009).

Odbitek za prestop predpisanega prostora (12 x 12m), kar pomeni dotik tal s katerimkoli delom telesa zunaj oznake omejitve prostora, tekmovalka dobi za:

- korak zunaj omejitvene črte s stopalom/dlanjo (0,10 T),
- korak zunaj z obema stopaloma/dlanema ali delom telesa ali doskok z obema stopaloma na črto, rahlo zunaj (prvi stik s stopali (0,30 T),
- doskok zunaj z obema stopaloma (0,50 T).

Tako prekoračitev časa kot tudi prestop sporočita časomerilka in linijska sodnica pisno D-komisiji na orodju, ki nato dodeli odbitke od končne ocene (Code of Points, 2009).

Slika 12. Črte na parterju, ki označujejo prestop (www.pinterest.com).

Vsebina in sestava parterne vaje

Za težavnost vaje se šteje največ 8 najvišje ovrednotenih prvin, vključujoč seskok, in sicer:

- največ pet akrobatskih prvin,
- najmanj tri ritmične prvine.

Maksimalno število akrobatskih linij je štiri, prvine v sledečih linijah ne bodo upoštevane v seštevek za težavnostno vrednost. Akrobatska linija lahko vsebuje najmanj eno akrobatsko prvino s fazo leta brez opore z rokami in odzivom z obeh nog:

- o vključujoč mešane vezave,
- salto z napako pri doskoku (ni doskoka na noge) se upošteva kot akrobatska linija.

Primer:

- enojni ali dvojni salto (z odzivom z obeh nog),
- vezava več zaporednih salt (z odzivom z obeh nog), povezanih ali ne z akrobatskimi prvinami s fazo leta in oporo z rokami,
- mešane serije (s skoki) s saltom (z odzivom z obeh nog).

V dolgi akrobatski vezavi se druga akrobatska linija začne s prvo akrobatsko prvino, izvedeno v nasprotni smeri, ki ji sledi dodatna akrobatska prvina. Sledeče prvine se ne upoštevajo kot akrobatska linija:

- salto z enonožnim odzivom (lahko pa zadosti kompozicijskim zahtevam in vrednostim povezav),
- akrobatske in mešane vezave akrobatskih prvin s fazo leta in oporo z rokami.

Prvine težavnosti naj bi predstavljale različnost gibanj:

- akrobatske prvine :
 - o prevali,
 - o stoje na rokah,
 - o prvine z oporo z rokami z letom ali brez in
 - o salti.
- plesne prvine:
 - o skoki,
 - o obrati (Code of Points, 2009).

Slika 13. in Slika 14. Skok prednožno-zanožno in iztegnjeni salto nazaj z obratom (osebni arhiv).

Na slikah 13 in 14 sta primera dveh prvin težavnosti, in sicer ena iz skupine plesnih prvin in druga iz skupine akrobatskih prvin.

Kompozicijske zahteve (CR) ovrednoti D-komisija in so naslednje:

1. serija najmanj dveh različnih ritmičnih skokov, od tega mora imeti vsaj en skok raznoženje prednožno-zanožno 180° :
 - serija najmanj dveh različnih skokov iz tabele prvin, povezanih neposredno ali posredno (z vmesnimi tekalnimi koraki, majhnimi poskoki ...); namen je ustvariti potujoče gibanje,
 - obrati in skoki s sonožnim odzivom niso dovoljeni, ker so statične prvine,
 - skoki morajo biti končani z doskokom na eno nogo, če želimo, da so prva prvina v seriji,
2. ena akrobatska linija z dvema različnima saltoma,
3. salto v smeri naprej/vstran in nazaj,
4. dvojni salto in salto z rotacijo okoli vzdolžne osi (najmanj 180°),
5. seskok.

Vsaka kompozicijska zahteva ima vrednost 0,50 T, izjema pa je seskok, saj je seskok D težine ovrednoten z 0,50 T, s seskokom C težine pa lahko pridobimo 0,30 T za posebno zahtevo. Če je seskok ovrednoten nižje od C težine, se kompozicijska zahteva ne prizna. Kot seskok upoštevamo zadnjo akrobatsko linijo. Če je prikazana samo ena akrobatska linija, ovrednotimo sestavo brez seskoka (Code of Points, 2009).

Pri vrednosti povezav (CV), ki jih prav tako ovrednoti D-komisija, tekmovalka lahko dobi dodatek za posredne (indirektne) in neposredne (direktne) akrobatske povezave. Vrednost koeficientov za povezave (CV) je del D-ocene (Code of Points, 2009).

Posredne (indirektne) akrobatske povezave	
0.10	0.20
C + D	C + E
A + A + D	
Neposredne (direktne) akrobatske povezave	
0.10	0.20
A + A + D	A/B + E
B+D	C + D
C + C	
Mešane povezave	
D salto + A skok (izvedba v tem vrstnem redu)	

Slika 15. Formula za posredne (indirektne) in neposredne(direktne) akrobatske povezave (Code of Points, 2009).

Kot je razvidno iz Slike 15, so posredne (indirektne) povezave tiste, kjer tekmovalka izvede med salti akrobatske prvine z letom in oporo z rokami (npr. rondat, premet v stran itd. kot pripravljalne prvine).

Napake	0.10	0.30	0.50
– prekinitev za koncentracijo pred akrobatsko serijo (več kot 2 sekundi)	x		
– pretirana priprava za ritmičneprvine	x		
– enostranska uporaba prvin: • več kot en skok v oporo ležno	x		
– manjka obrat na nogi (min. 360°)		x	
– pomankanje gibanja blizu tal; dotik tal z delom telesa in/ali glavo (ni nujno prvina)	x		
– manjka usklajenost gibanja z glasbo in glasbenim koncem sestave	x		
– ne začne seskoka			x

Slika 16. Posebni odbitki na orodju (E-komisija) (Code of Points, 2009).

Slika 16 prikazuje posebne odbitke, ki so značilni za parter.

Pravilnik za ocenjevanje sestav 2013 – 2016

Splošni del

Zgoščenko z glasbo za sestavo je pred tekmovanjem treba oddati na pregled v administrativno službo, kjer se glasba časovno izmeri in se čas potrdi s strani administrativne službe in glavnega trenerja reprezentance. Na zgoščenci mora biti zapisano ime tekmovalke in oznaka države, iz katere prihaja (tri črke, ki jih FIG uporablja za označevanje države) ter ime skladatelja in naslov glasbe.

Glasbeni zapis lahko vsebuje igranje orkestra, klavirja ali drugega inštrumenta. Kot glasbeni inštrument ja lahko uporabljen tudi človeški glas, vendar brez besed (žvižganje, vokal brez besed,...). Za neupoštevanje teh pravi se dodeli odbitek - **1,00 T**.

Sestava na parterju ne sme preseči dolžine 1:30 minute (90 sekund). Časomerilka začne meriti čas, ko tekmovalka začne prvi gib svoje parterne sestave. Z merjenjem preneha, ko tekmovalka zaključi svojo sestavo z zadnjim položajem. Sestavo mora zaključiti skladno z glasbo. Če je sestava daljša od 1:30 minute (90 sek.), sledi odbitek **0,10 T** za prekoračitev časa, prvine, izvedene po 90 sekundah, D-komisija ovrednoti, E-komisija pa oceni.

Odbitek za prestop predpisanega prostora (12 X 12 m), kar pomeni dotik tal s katerimkoli delom telesa zunaj oznake omejitve prostora:

- korak ali doskok zunaj omejitvene črte s stopalom/dlanjo - **0,10 T**,
- korak ali doskok zunaj omejitvene črte z obema nogama, obema rokama ali z delom telesa - **0,30 T**.

Tako prekoračitev časa kot prestop sporočita časomerilka in linijska sodnica pisno D-komisiji na orodju, ki nato dodeli odbitke od končne ocene (Code of Points, 2013).

Vsebina in sestave parterne vaje

Za težavnost se šteje največ 8 najvišje ovrednotenih prvin, vključujoč seskok:

- največ 5 akrobatskih prvin,
- najmanj 3 ritmične prvine.

Maksimalno število akrobatskih linij s salto je 4, vse prvine v naslednjih akrobatskih linijah ne bodo prejele težavnostne vrednosti. Akrobatska linija lahko vsebuje najmanj eno akrobatsko prvino s fazo leta brez opore z rokami in odzivom z obeh nog, vključujoč mešane vezave, salto z napako pri doskoku (ni doskoka najprej na stopala) se upošteva kot akrobatska linija.

Kompozicijske zahteve (CR) so sestavljene iz naslednjih delov:

1. serija najmanj dveh različnih ritmičnih skokov iz pravilnika, povezanih posredno ali neposredno (vmesni tekalni koraki, mali poskoki ...), od tega mora imeti vsaj en skok raznoženje 180° (namen je ustvariti potujoče gibanje)
 - obrati in skoki s sonožnim odzivom niso dovoljeni, ker so statične prvine,
 - skoki morajo biti končani z doskokom na eno nogo, če želimo, da so **0,50 T**
prva prvina v seriji
2. salto v smeri naprej/vstran in nazaj **0,50 T**
3. salto z obratom okoli vzdolžne osi (najmanj 360°) **0,50 T**
4. dvojni salto **0,50 T**
5. seskok:
 - ni seskoka, A ali B seskok **0,00 T**
 - C seskok **0,30 T**
 - D seskok ali več **0,50 T**

Kot seskok upoštevamo zadnjo akrobatsko linijo. Če je prikazana samo ena akrobatska linija, jo ovrednotimo kot sestavo brez seskoka (Code of Points, 2013).

Tekmovalka lahko dobi dodatek za indirektno (akrobatske) in direktno (akrobatske, mešane ali vezave obratov) povezave. Vrednost za povezave (CV) je del D-ocene.

POSREDNE (INDIREKTNE) AKROBATSKE POVEZAVE	
0.10	0.20
B/C + D	C + E D + D
A + A + D	A + A + E
NEPOSREDNE (DIREKTNE) AKROBATSKE POVEZAVE	
A + D	A + E
C + C	C + D
MEŠANE POVEZAVE	
D salto + B ritmična prvina E salto + A ritmična prvina morajo biti izvedene v tem vrstnem redu	
POVEZAVE OBRATOV na eni nogi	
D + B B + B (brez koraka)	Opomba: obrati so lahko izvedeni na isti stojni nogi, lahko pa se doda korak na drugo nogo (dovoljen je manjši demi-plie).

Slika 17. Neposredne (direktne) in posredne (indirektne) povezave (Code of Points, 2013).

Kot je razvidno iz Slike 17, so posredne (indirektne) povezave tiste, kjer tekmovalka izvede med salti akrobatske prvine z letom in oporo z rokami (npr. rondat, premet v

stran itd. kot pripravljalne prvine). Akrobatske prvine, ki se upoštevajo za vrednosti povezav (CV), morajo biti izvedene brez opore z rokami (Code of Points, 2013).

Napake	0.10	0.30	0.50
- več kot en statični položaj na dveh nogah pred akrobatsko linijo	X vsakič		
- pavza (2 sek.) ali pretirana priprava na prvine	X vsakič		
- pretiran zamah z rokami pred ritmičnimi prvinami	X vsakič		
- slab položaj telesa med celotno sestavo <ul style="list-style-type: none"> • položaj telesa, položaj glave • sproščena stopala, obrnjena navznoter • amplituda (maksimalni gibi) 	X X X		
- več kot en končni položaj z iskorakom pri akrobatskih prvinah (lounge)	X vsakič		
- ne začne seskoka			X

Slika 18. Posebni odbitki na orodju, dodeljeni s strani E-komisije (Code of Points, 2013).

V Sliki 18 so podani odbitki, ki se jih dodeljuje le tekmovalkam na parterju.

6.2. Razlike in razvoj sodniških pravilnikov v zadnjih 14 letih

V primerjavi z nekaterimi drugimi športi, kjer rezultat določajo minute, sekunde in velikokrat tudi točke, je v gimnastiki dosežek tekmovalca v veliki meri odvisen od popolnosti izvedbe in tehnike, ki jo tekmovalec prikaže, »moč« odločitve pa je seveda v sodnikovih rokah, ki na podlagi pravil, določenih v sodniškem pravilniku, ovrednoti telovadne sestave, ki jih telovadci prikažejo na tekmovanjih.

Namen diplomskega dela je med drugim ugotoviti razlike med zadnjimi štirimi pravilniki ter izpostaviti največje spremembe, pri čemer smo se osredotočili predvsem na sojenje parterja. Primerjali smo štiri pravilnike, in sicer: pravilnik iz leta 2001, ki je bil v veljavi do leta 2004, pravilnik iz leta 2005, veljaven do leta 2008, pravilnik iz leta 2009, ki smo mu namenili največ pozornosti in je veljal do olimpijskih iger v Londonu 2012 ter tudi sedanji, ki bo v uporabi do Olimpijskih iger v Rio leta 2016. Kot rečeno, se pravilniki tudi med temi obdobji korigirajo in dopolnjujejo, praviloma pa se največ sprememb zgodi v letu po Olimpijskih igrah.

Pravilnik iz leta 2001 je za najvišjo določal oceno 10,00 T in v preteklosti se je dogajalo, da so nekatere odlično izvedene sestave ocenjene z najvišjo oceno. Ocena je po tedaj veljavnem pravilniku bila sestavljena iz več delov, ki so tvorili najvišjo možno oceno 10,00 T. Sestava je morala vsebovati 8 prvin, in sicer dva elementa A težavnosti, tri B težavnosti in tri elemente C težavnosti, vrednost teh pa je bila 2,60 T. Posebne zahteve, težavnost prvin in posebne povezave so ovrednotene s še 2,40 T, kar je tvorilo A-oceno. B-ocena pa je bila določena (5 točk), od te ocene pa so se

odšteli odbitki za napake v izvedbi, tehnične napake ter odbitki za umetniški vtis. Kljub dejstvu, da je ocena bila navzgor omejena, je sistem sojenja bil precej podoben današnjemu. Naslednji trije imajo izhodiščno oceno ločeno od ocene za izvedbo, ki znaša od 10,00 T navzdol, končno oceno pa določi seštevek obeh in je lahko višja od 10,00. Ta sprememba iz leta 2005 je zagotovo ena od pomembnejših v sojenju tekmovalne telovadbe.

Starejša pravilnika (obdobje 2001-2004 in obdobje 2005-2008) se od novejših razlikujeta tudi po tem, da je od leta 2008 sodniška komisija razdeljena na A- in B-sodniški komisiji, A-komisija je zadolžena za izhodiščno oceno, medtem ko B-komisija določa odbitke za izvedeno sestavo. Danes se ti dve komisiji imenujeta D-Difficulty) in E-komisija (Execution).

Razlike smo ugotovili tudi pri odbitkih za prestop, ki so se v vsakem obdobju spremenili. Pravilnik iz leta 2001 določa enoten odbitek za vse prestopе – 0,10 T, pravilnik iz leta 2005 pa poleg obstoječega odbitka za prestop določa dva nova, in sicer: odbitek v višini 0,30 T, če je tekmovalka stopila z obema nogama zunaj črte, in 0,50 T, če je tekmovalka doskočila zunaj določenih meja. Ti odbitki so bili v veljavi od leta 2005 pa vse do leta 2012, ko je določen novi najvišji možen odbitek za prestop - 0,30 T.

Skozi leta so se tudi kompozicijske zahteve spreminjale. V letih od 2001 do 2005, ko se je pravilnik spremenil, so imele kompozicijske zahteve 0,20 T vrednosti, medtem ko so od leta 2005 naprej ovrednotene z 0,50 T, le seskok je izjema, saj tekmovalke s težavnostjo D ali višjo pridobijo 0,50 T, če je seskok C težavnosti, pa je ovrednoten z 0,30 T. Razlika je tudi v tem, da pravilnik iz leta 2001 definira šest kompozicijskih zahtev, medtem ko jih je po letu 2005 le pet. Opaziti je tudi, da kompozicijske zahteve iz leta v leto postajajo težje in od tekmovalcev terjajo, da so hitrejši, zmogljivejši in bolj natančni.

7. ARTISTIČNOST

7.1. Kratek pregled razvoja od leta 2001 do leta 2016

Kompozicija parterne vaje naj bo raznovrstna, z razporeditvijo elementov, ki ustvarja kulminacijske točke z ustrezno zaključno akrobatsko serijo, uporabljen naj bo celoten podij namesto dolgih plesnih delov, kjer tekmovalka naredi plesne elemente na mestu, menjava gibanj, izvedenih blizu in daleč od tal, harmonična in dinamična menjava plesnih in akrobatskih elementov, serij in povezav, skladnih z značajem glasbe, glasbena koreografija (z izrazom osebnosti, stila, starosti in morfološkega tipa tekmovalke ter preplet glasbe in gibanja z izraznostjo in čustvenostjo), gibljivost, različen ritem, dinamična izvedba, umetniški vtis, ki prikaže ženstvenost, lepoto, eleganco osebnega stila, osredotočenja in izraznosti, razvedrilne vrednosti (Code of Points, 2001).

Napake v artističnosti

Napake v artističnosti se ocenjujejo na dveh orodjih, in sicer na gredi in parterju. Odbitki za artističnost se po večini gibljejo med 0,1 ali 0,5 točke, seštevek odbitkov (vsi odbitki za artističnost se po končani vaji seštejejo), pa pomembno vpliva na oceno tekmovalke ter njeno končno uvrstitev.

The 43rd FIG Artistic Gymnastics World Championships Tokyo

FX Artistry Deductions

Competition: Subdivision: Apparatus:

#	Name	NOC	Execution E.Cod.	Insufficient artistry of presentation throughout the exercise			Music			Inappropriate gesture or mimic not corresponding to the music or to the movements.	TOTAL
				Lack of creative choreography	Inability to express idea (theme) of the music	Insufficient variation in rhythm	Poor relationship of music and movement	Background music			
				0.10	0.30	0.10	0.10	0.30	0.50	0.10	
533		GAR	1.90		X	X					0.30
534		GAR	2.10		X	X					0.20
536		GAR	2.00		X	X	X				0.30
531		GAR	1.80		X						0.10
535		GAR	1.50		X						0.10
535		GAR									
523		CAN	2.00		X	X					0.20
521		CAN	1.80		X						0.10
522		CAN	2.30		X	X					0.20
525		CAN	1.60								
526		CAN	1.80		X						0.10
524		CAN									
533		HAS	2.10		X	X	X				0.30
528		BUL	2.30		X	X		X			0.50

Judge N° Judge's signature

Slika 19. Sodniški listek za artističnost (www.fig-gymnastics.com).

Na sliki 11 lahko vidimo sodniški listek za odbitke iz artističnosti, ki so ga sodnice uporabljale na Svetovnem prvenstvu v Tokiu 2011.

Že pravilnik iz leta 2001 več pozornosti namenja artističnosti izvedbe, saj je bilo opaziti, da se nekoliko zanemari sama estetika vaje, pozornost pa je predvsem usmerjena v akrobatiko. Pravilnik tako določa, da morajo telovadke med sestavo prikazati izraznost in poistovetenje z glasbo, glasbena koreografija pa naj bi bila primerna tudi starosti tekmovalke.

napake	neznatna 0.05	majhna 0.10	srednja 0.20	velika 0.30	zelo velika 0.50
- prekinitve za koncentracijo (daljša od 2 sekund) pred akrobatskimi serijami		vsakič x			
- pomanjkanje usklajenosti gibanja z glasbo <ul style="list-style-type: none"> • vsakič • med celotno vajo – največ • na koncu vaje 	x			x	
- premajhen umetniški vtis med vajo <ul style="list-style-type: none"> • ženstvenost, lepota in eleganca • osebni stil, osredotočenje in izraznost • razvedrilna vrednost 	x	x			

Slika 20. Posebni kompozicijski odbitki (Code of Points, 2001).

Na sliki 20 so prikazani odbitki, ki se nanašajo samo na parterno sestavo in ne na izvedbo oziroma tehniko. Za pomanjkanje usklajenosti z glasbo med celotno vajo je določen najvišji možen odbitek, in sicer 0,30 T. Pravilnik določa tudi minimalen odbitek 0,05 T ter ostale odbitke za kompozicijo, ki so po večini ovrednoteni z 0,10 T.

Tudi naslednji sodniški pravilnik (2005) posebej ne definira artističnosti, vsebuje le tabele, s kratkimi opisi in odbitki. Razlika je le v tem, da so nekoliko bolj podrobno opisani, vrednost odbitkov pa je višja.

Tabela 4
Odbitki za *artističnost*.

Odbitki za <i>artističnost</i>	Majhne 0,10	Srednje 0,30	Velike 0,50
Nezmožnost prikaza ideje glasbe skozi gibanje: <ul style="list-style-type: none"> • ni povezave med glasbo in gibanjem v posameznih delih sestave, • ni povezave med glasbo in gibanje skozi celotno sestavo. 	X	X	
Pomanjkanje različnosti v ritmu in tempu.	X		
Pomanjkanje <i>artistične</i> predstavitve skozi celotno sestavo, vključujoč: <ul style="list-style-type: none"> • kreativnost koreografije (originalnost kompozicije elementov in gibanja) • osebni stil (izraz osebnosti in morfološkega tipa tekmovalke). 	X		
Neprimerne kretnje in mimike, ki niso v skladu z glasbo in/ali gibanjem.	X (vsakič)		

Tabela 4 prikazuje odbitke za *artističnost*, zapisane v sodniškem pravilniku iz leta 2005. Opaziti, je da ni odbitkov za 0,05 T, za razliko od prejšnjega pa ta pravilnik večjo pozornost namenja osebnemu stilu izvedbe ter povezavi glasbe in gibanja.

Podobno velja tudi za sodniški pravilnik iz leta 2009, ki je bil v veljavi do leta 2012, v katerem najdemo le eno tabelo, v kateri so definirani odbitki za *artističnost*, le da so ti nekoliko bolj razčlenjeni, vrednosti so določeno dvostopenjsko, kar pomeni, da sodnice lahko pri odbitku izbirajo med različnimi vrednostmi odbitka. Vidna je tudi sprememba v naslovu, najprej so to bili odbitki za *artističnost*, sedaj pa se imenujejo *artistične napake*.

Napake	0.10	0.30	0.50
– pomanjkljiva <i>artističnost</i> predstavitve v sestavi vključno z: <ul style="list-style-type: none"> • pomankanje ustvarjalna koreografije (<i>originalnost kompozicije prvin in gibanj,</i>) • Pomankanje sposobnosti za izraznost idej (vzorcev) glasbe skozi gibanje • pomanjanje različnosti v ritmu 	x	x	
– glasba: <ul style="list-style-type: none"> • ni povezav glasbe in gibanja • nikakršnje povezave z glasbo skozi celotno sestavo 	x	x	x
- nedoločene kretnje ali mimika, ki ni usklajena z glasbo ali gibanjem	x		

Slika 21. *Artistične napake* (E-komisija) (Code of Points, 2009).

V sliki 21 lahko opazimo dve večji spremembi, kar zadeva odbitke za artističnost. Prva je ta, da pri odbitku za pomanjkanje ustvarjalne koreografije in nepovezanosti glasbe in gibanja lahko sodnice izbirajo med dvema možnostima, ki sta odbitek 0,10 T ali 0,30 T, kar pa omogoča velika razhajanja med sodnicama, če se odločijo za različne odbitke. Naslednja stvar, ki se je spremenila, je višina odbitkov. Sodnice lahko dodelijo najvišji možni odbitek 0,50 T, če ocenijo, da ni bilo povezave z glasbo skozi celotno sestavo, kar je v primerjavi s prejšnjimi leti bistveno večji odbitek, ki pomembno vpliva na končno oceno sestave.

Zadnji pravilnik, vključen v primerjavo, je pravilnik iz leta 2013, prvi, ki jasneje opredeljuje artističnost in nalaga sodnicam, na kaj naj bodo posebej pozorne, posebej pa je definiran vsak posamezni segment artističnosti. Dve strani pravilnika sta tako namenjeni le artističnosti, ki je razdeljena na naslednje sklope:

- ✓ koreografija in kompozicija,
- ✓ izraznost,
- ✓ muzikalnost,
- ✓ glasba.

Artistična predstavitev je torej tista, kjer telovadka prikaže sposobnost, da svojo sestavo na parterju preoblikuje iz dobro strukturirane sestave v izjemno predstavitev. Tekmovalka mora prikazati artističnost, izraznost, občutek za glasbo in izjemno tehniko. Glavni cilj je ustvariti in predstaviti edinstveno in uravnoteženo sestavo s kombiniranjem plesnih gibov ter izražanjem teme in karakterja glasbe (Code of Points, 2013).

Kompozicija in koreografija

Kompozicija sestav na parterju ima osnovo na gibalni abecedi akrobatskih kot tudi koreografskih prvin. Gre za predstavitev gibanj, akrobatskih kot tudi artističnih, v določenem prostoru in času, v povezavi z glasbo.

Koreografijo je treba oblikovati tako, da se gibanja tekoče povezujejo s spremembami v hitrosti in intenzivnosti. Ustvarjalna koreografija je tista, ki je izvirna pri izbiri prvin in gibanj in kje so uporabljene nove ideje, oblike in interpretacije, da se prepreči posnemanje in enoličnost.

Napake	0.10	0.30	0.50
Artističnost izvedbe			
– Pomankljiva artističnost predstavitve med celotno sestavo: <ul style="list-style-type: none"> • Izraznost • zanesljivost izvedbe (samozavest) • osebni stil 	X X X		
– ni dovolj izražena vloga oz. karakter glede na glasbo	X		
– izvedba celotne sestave kot serija prekinjenih prvin in gibanj	X		
Kompozicija in koreografija			
– pomanjkanje kreativnosti	X		
– slab odnos med gibanjem in glasbo <ul style="list-style-type: none"> • nepravilen izbor gibov za določeno glasbo primer: »tango« glasba in »polka« gibanje 	X	X	
– pomankljiva uporaba celotnega parternega podija <ul style="list-style-type: none"> • uporaba ravnih in neravnih linij, menjava smeri • ni gibanja blizu parterja, kjer se z delom trupa (vključujoč stegna, trup in/ali glava) dotakne parterja 	X X		
– manjka obrat na eni nogi za najmanj 360°		X	
– več kot en skok v oporo ležno	X vsakič		

Slika 22. Odbitki za koreografijo in artističnost, E-komisija (Code of Points, 2013).

Na sliki 22 so odbitki razdeljeni na dve sekciji: splošni del (artističnost izvedbe) in kompozicija in koreografija. V primerjavi s starejšimi pravilniki lahko ugotovimo, da je odbitkov sedaj bistveno več ter da so natančno definirani.

Načrtovanje, struktura in kompozicija sestave vključujejo:

- bogato in različno izbiro prvin iz različnih strukturnih skupin iz tabele prvin,
- menjavanje nivojev (gor in dol),
- menjavanje smeri (nazaj, naprej, vstran),
- kreativnost ali originalnost prvin in povezav.

To je, »kaj« tekmovalka pokaže (Code of Points, 2013).

Slika 23. Gibanje blizu tal (www.zimbio.com).

Slika 23 prikazuje pomemben del parterne sestave, ki zahteva od tekmovalke, da vsaj enkrat med izvajanjem svojo izvirnost in koreografijo prikaže na tleh.

Izraznost

Izraznost lahko opredelimo kot odnos ali razpon prikazanih čustev z obrazno mimiko in s telesno govorico. Izraznost med drugim pomeni način, kako telovadka predstavi samo sebe, kako se poveže s sodnicami in gledalci ter njeno sposobnost, da to vzdržuje skozi celotno sestavo. Telovadka mora v svoji sestavi odigrati določeno vlogo in prikazati svoj karakter. To ni samo, »kaj« tekmovalka prikaže, temveč tudi, »kako« predstavi svojo sestavo (Code of Points, 2013).

Slika 24. Svetlana Khorkina (gymnastics.about.com).

Na Sliki 24 vidimo eno najboljših tekmovalk na svetu, Svetlano Khorkino, ki je bila znana po svoji neizmerni eleganci in lepoti gibanja, njene parterne vaje pa so zmeraj bile videti lahkotne in edinstvene.

Glasba

Glasba mora biti tekoča, brez slišnih prekinitev, prispevati mora občutek enotnosti v celotni sestavi. Imeti mora čist začetek in konec. Glasba naj bo izbrana tako, da poudari edinstvenost in značilen slog tekmovalke. Značaj glasbe mora zagotoviti vodilno idejo oziroma temo koreografije. Prisotna mora biti neposredna povezava med gibi in glasbo. Glasbena spremljava se mora tekmovalki prilegati in mora prispevati k popolni izvedbi tekmovalke (Code of Points, 2013).

Muzikalnost

Je sposobnost, da tekmovalka interpretira glasbo, ne le da predstavi ritem in hitrost, pač pa tudi predstavi glasbeno obliko, intenzivnost in strast. Glasba mora podpirati izvedbo, tekmovalka pa mora z gibanjem predstaviti temo glasbe sodnicam in gledalcem (Code of Points, 2013).

Napake	0.10	0.30	0.50
– urejanje glasbe (ni primerne začetka, konca ali naglaševanja) <ul style="list-style-type: none">• ni primerne strukture glasbe	X		
– skladnost gibanja z glasbo <ul style="list-style-type: none">• nezmožnost spremljanja glasbenega ritma in tempa• ni povezave z glasbo skozi celotno sestavo (background music)	X	X	X
– manjka usklajenost gibanja z glasbo in glasbenim koncem sestave	X		

Slika 25. Glasba in muzikalnost (Code of Points, 2013).

Na sliki 25 opazimo, da so odbitki za glasbo določeni posebej, v prejšnjih pravilnikih je bil poudarjen pomen glasbe, posebej razčlenjenih odbitkov pa ni bilo.

8. DOSEDANJE RAZISKAVE NA PODROČJU SOJENJA V TEKMOVALNI TELOVADBI

8.1. Razvoj E in D ocen in njihov vpliv na končno oceno v moški športni gimnastiki na primeru evropskih prvenstev 2005 - 2011

Cilj raziskave je bil ugotoviti razvoj težavnosti izvedbe na vseh orodjih moškega mnogoboja v predtekmovalnih in finalnih nastopih na Evropskih prvenstvih pred zaključkom 5-letnega obdobja uporabe pravil FIG za ocenjevanje brez navzgor omejene težavnosti (2006). Leskošek, Čuk in Bučar Pajek (2013) so ugotovili, da so ta pravila rešila problem slabe spremenljivosti ocen za težavnost, najuspešneje pred zaključkom opazovanega obdobja (2011). Ocene za izvedbo imajo izrazito smer nazadovanja, tako v absolutnem merilu kot tudi v odnosu z oceno težavnosti. Pojavlja se vprašanje, ali je zmanjševanje vpliva ocene za izvedbo na končno oceno željeni rezultat novih pravil in bodočega ocenjevanja sestav ter tudi, ali zniževanje ocene za izvedbo lahko opredelimo kot izključno posledico povečanja težavnosti (ki neposredno pomeni več odbitkov) in manjših sprememb pravil po letu 2006; ali pa predstavlja (morda tudi neupravičeno) spremembe v uporabi pravil.

8.2. Sojenje v gimnastiki: stvar gibalnega ali vidnega doživetja?

Cilj raziskave avtorjev Heinena, Vinkena in Konstantinos Velentza (2012) je bil ugotoviti, ali lahko laiki z gibalnimi izkušnjami v gimnastiki enako ocenijo izvedbo kot sodniki samo z vidno zaznavo. Ob tem so poskušali spoznati biomehanične značilnosti informacij, ki so pomembne za ocenjevanje v gimnastiki. Ugotovili so, da laiki enako ocenjujejo premet na preskoku kot sodniki, ki ocenjujejo predvsem spremembe kinematičnih značilnosti gibanja v času, medtem ko laiki predvsem ocenjujejo držo telesa. Na splošno so bile ocene laikov nižje od sodnikov. Ocene laikov so bile dobro napovedane s sočasnimi kinematičnimi spremenljivkami, medtem ko so ocene sodnikov bile dobro napovedane s časovnim sosledjem premeta. Zaključimo lahko, da je sojenje pogojeno ali z lastno izkušnjo ali pa z vidnimi zaznavami.

8.3. Vpliv ritmičnih prvin na rezultate na gredi

Po Pravilih FIG za ocenjevanje (FIG, 2009) je težavnost sestave določena z vsoto osmih najtežjih prvin v sestavi (vključno s seskokom) ob upoštevanju vseh petih posebnih zahtev ter dodatnih točk za povezanost akrobatskih ter ritmičnih prvin. Delaš Kalinski, Božanić in Atiković (2011) so želeli ugotoviti pojavnost ritmičnih prvin na gredi in njihov vpliv na težavnost sestave, izvedbo sestave in končno oceno. Vzorec je sestavljalo 109 telovadk, ki so nastopile na mladinskem evropskem prvenstvu leta 2010 v Birminghamu. Telovadke so v povprečju pokazale 4,28 ritmične prvine. Največkrat so telovadke izvedle ritmično prvino skok prednožno-zanožno strižno – C težavnostne stopnje (N=101), povezano z dvema skokoma A težavnostne stopnje, in sicer povezavo s skokom prednožno upognjeno z eno nogo (N=83) in skokom prednožno-zanožno (kot med nogami več kot 180°) s sonožnim odzivom (N=61); oziroma z obratom na eni nogi (prav tako A težavnostne stopnje) (N=66). Regresijska analiza je bila značilna in ritmične prvine imajo pomemben vpliv na težavnost sestave ter na končno oceno. Težavnost ritmičnih prvin, kot so ugotovili, nima vpliva na oceno izvedbe sestave.

8.4. Zanesljivost sistema za sojenje v realnem času

Cilj je bil ugotoviti uporabnost sistema za sojenje v realnem času (RTJS). Pri raziskavi je prostovoljno sodelovalo šest mednarodnih sodnikov, ki so ocenjevali sestave na moški bradlji s Šalamunovega memorial leta 2009 (tekma svetovnega pokala B kategorije). Računalniško podprt sistem sestoji iz posebne tipkovnice, vmesnika računalnika in posebej narejenega program za spremljanje in hranjenje odbitkov posameznega sodnika v realnem času. Bučar Pajek, Forbes, Pajek, Leskošek in Čuk (2011) so za veljavnost uporabili naslednje statistične metode: povprečni absolutni odbitek, rang odbitka, razpršenost odbitkov, Kendall W in ANOVA. Za doslednost in zanesljivost so izračunali korelacije med sodniki, Cronbach alpha koeficient, intra-class korelacije in Armor's theta koeficient. Rezultati kažejo visoko doslednost (Cronbach alpha večinoma prek 0,96) in zanesljivost (Armor theta 0,95, intra-class korelacije za posamezne in povprečne meritve so od 0,77 do 0,95). Primerjava z rezultati sojenja na drugih velikih tekmovanjih (Univerziada 2009) je pokazala na nekoliko povečano nedoslednost posameznih sodnikov. RTJS bi lahko bil uspešen sistem za povečanje jasnosti sojenja ob primerni zanesljivosti sojenja.

8.5. Vpliv težavnosti sestav na končni rezultat v moškem mnogoboju

Na vzorcu 49 telovadcev v mnogoboju na Evropskem prvenstvu leta 2009 sta Čuk in Forbes (2010) ugotavljala povezanost med težavnostjo sestav in rezultatom v mnogoboju. Na osnovi regresijske analize, taksonomske analize in ANOVA sta

ugotovila, da obstajajo tri skupine telovadcev, od katerih ima le ena možnost za osvojitvev odličja. Težavnosti sestav med orodji so različne, največjo napovedno vrednost za uspeh v mnogoboju ima težavnostna stopnja sestave na bradlji.

8.6. Sojenje izvedbe sestav v moški športni gimnastiki

Pri sojenju v športni gimnastiki je delo razdeljeno na dve skupini sodnikov (D in E skupina). Običajno sodijo v D skupini bolje usposobljeni sodniki (mednarodni) kot v E skupini (nacionalni). Skupina E ocenjuje izvedbo, ki določa končno oceno. Cilj pri raziskave Dallasa in Kirialanisa (2010) je bil ugotoviti, ali se sodniki razlikujejo po usposobljenosti in pri ocenjevanju ter ali je ta razmejitev smiselna. Dvajset izkušenih sodnikov je prostovoljno sodelovalo, glede na usposobljenost pa so bili razdeljeni v dve skupini (mednarodni in nacionalni). Sodniki so ocenjevali devet sestav na krogih prek videoposnetka in v skladu s pravili odbijali desetinke točk za izvedbo. Rezultati so pokazali, da obstajajo razlike v sodniških odločitvah glede na usposobljenost, zato bi bilo treba spremeniti sedanjo organiziranost sojenja v Grčiji.

8.7. Zanesljivost in veljavnost sojenja v moški športni gimnastiki na univerzijadi 2009

Leskošek, Čuk, Karácsony, Pajek in Bučar (2010) so ugotovili, da je zagotavljanje zanesljivosti in veljavnosti v športni gimnastiki težavno. Čeprav so pri FIG spremenili Pravilnik za ocenjevanje, je malo dokazov o vplivu sprememb pravil na povečanje kakovosti sojenja. Končna ocena v gimnastiki je sestavljena iz ocene vsebine sestave in ocene izvedbe sestave. Oceno izvedbe sestave določijo štirje (v predtekmovanju in finalu mnogoboju) ali šest sodnikov (v finalih na posameznih orodjih). Za sodniške ocene izvedbe so bile izračunane mere zanesljivosti in veljavnosti (medvrstni korelacijski koeficient, Cronbachova alfa, Kendalllow koeficient skladnosti, theta koeficient, razlike v aritmetičnih sredinah) s pomočjo statističnega programa SPSS Statistics 17.0. Rezultati kažejo na visoko zanesljivost ocenjevanja. Ugotovljeno je bilo tudi sistematično slabo sojenje posameznih sodnikov in sojenj na posameznem orodju. Vrednosti statističnih parametrov se izboljšujejo s številom ocenjenih sestav. Ne glede na dobro zanesljivost in veljavnost sojenja poudarjajo, da se kakovost sojenja razlikuje med orodji, vrstami tekmovanja in sodniki.

8.8. Zanesljivost in skladnost sodnic pri sojenju artističnosti na gredi

Ženska tekmovalna telovadba spada med tiste športne panoge, pri katerih je končna ocena uspešnosti tekmovalne sestave ovrednotena tako, da sodnice podajo oceno tekmovalne sestave. Ker ocenjujemo, da je v trenutno veljavnih tekmovalnih pravilih

za žensko športno gimnastiko precej slabo razjasnjeno poglavje sojenja artističnosti, je N. Majer (2013) preverila skladnost in zanesljivost sodnic pri sojenju artističnosti na gredi. Namen diplomskega dela je bil ugotoviti, ali so sodnice pri sojenju artističnosti na gredi skladne in zanesljive. Uporabljeni so bili podatki s svetovnega prvenstva v Tokiu na Japonskem, ki je bilo leta 2011. Sodilo je pet mednarodnih sodnic ženske športne gimnastike. Na gredi je tekmovalo 194 tekmovalk. Podatki so bili obdelani z računalniškim programom SPSS. Zaradi možne nenormalnosti je bil izveden tudi neparametrični Friedman in Kendall W test. Glede na dobljene rezultate lahko trdimo, da je sojenje artističnosti zelo slabo in da je prisotnega preveč subjektivnega vpliva. Eden od razlogov za to so, več-stopenjske ocenjevalne lestvice. Morda bi se razlike pri sojenju artističnosti zmanjšale, če bi pri vsaki komponenti artističnosti imeli na voljo samo 3-stopenjsko oz. 2-stopenjsko lestvico.

9. ZANESLJIVOST IN SKLADNOST

9.1. Kaj je zanesljivost?

Zanesljivost merjenja je definirana kot zmožnost proizvesti enake vrednosti ob ponovljenem merjenju na istih enotah, ob predpostavki, da medtem ni prišlo do sprememb v dejanskih vrednostih. Z zanesljivostjo merjenja torej ocenjujemo le prisotnost slučajnih napak.

Najpogosteje se zanesljivost nanaša na:

- ponovljivost merjenj: merski postopek je zanesljiv, če pri ponovljenem merjenju, ob enakih pogojih, daje enake rezultate;
- konsistentnost merjenja: zanesljivost označuje stopnjo enakovrednosti različnih spremenljivk za merjenje določene dejanske spremenljivke (Ferligoj idr., 1995).

Zanesljivost merjenja ocenjujemo z različnimi metodami, ki jih delimo na:

- metode, ki temeljijo na ponovljenem postopku merjenja na istih enotah po določenem času;
- metode, ki temeljijo na merjenju dejanske spremenljivke z več enakovrednimi spremenljivkami v istem času (Ferligoj idr., 1995).

Zanesljivost pomeni, da bi z več meritvami enake sestave dobili vedno enako oceno. Pri faktorski analizi lahko jemljemo kot mero zanesljivosti pojasnjen odstotek razpršenosti s prvo glavno komponento, ki je visok, v povprečju prek 90 odstotkov (Čuk in Forbes, 2006). V sodniški komisiji za oceno vsebine sestave morajo sodniki določiti skupno oceno, zato ta ocena ne more biti predmet bolj natančnega raziskovanja in ugotavljanja odgovornosti in ocenjevanja dela posameznika, temveč le celotne skupine, ki ima tudi nad 95-odstotno zanesljivost in veljavnost, pojasnjujeta Čuk in Forbes (2006). Osnovni cilj bi bil, da bi sodniki dali enako ali skoraj enako oceno ali rang tekmovalcu.

9.2. Kaj je skladnost?

Skladnost pomeni, da so kriteriji sodnic za iste vrste napak enaki, da pri isti tekmovalki ni prevelikega odstopanja v odbitkih med sodnicami. Skladnost zagotovimo, če izključimo faktor subjektivnosti sodnic, kar je pri sojenju tekmovalne telovadbe, še posebej pri sojenju artističnosti, zelo težko doseči.

10. CILJI IN HIPOTEZE

Eden izmed ciljev diplomskega dela je z analizo in primerjavo zadnjih štirih pravilnikov ugotoviti, kdaj se je artističnost pojavila v pravilniku za sojenje ženske tekmovalne telovadbe ter kakšne so bile razlike med določbami pravilnikov glede pravil za sojenje artističnosti. S statistično obdelavo podatkov iz svetovnega prvenstva v ženski tekmovalni telovadbi, ki je potekalo leta 2011 na Japonskem, pa smo v nadaljevanju skušali ugotoviti, kolikšna je skladnost in zanesljivost sodnic, ki so ocenjevale artističnost sestav na parterju.

Glede na zastavljene cilje smo postavili naslednji hipotezi, in sicer:

HIPOTEZA 1: Skladnost med sodnicami pri ocenjevanju artističnosti na parterju je nizka.

HIPOTEZA 2: Zanesljivost sojenja artističnosti je nižja od 0,80.

11. METODE DELA

V diplomskem delu so uporabljene spodaj navedene metode dela, s pomočjo katerih smo analizirali sodniške odbitke pri ocenjevanju artističnosti na parterju na tekmah Svetovnega prvenstva v tekmovalni telovadbi v Tokiu leta 2011.

11.1. Preizkušanci

Za raziskavo bodo uporabljeni podatki, pridobljeni na svetovnem telovadnem prvenstvu v Tokiu na Japonskem leta 2011, kjer je v kvalifikacijah na parterju tekmovalo 191 tekmovalk, ocenjevalo pa jih je 5 mednarodnih sodnic najvišje ravni. Odbitki so razdeljeni v sedem skupin:

- odbitki za pomanjkanje ustvarjalne koreografije (originalnost kompozicije prvin in gibanj),
- odbitki za pomanjkanje sposobnosti za izraznost idej (vzorcev) glasbe skozi gibanje,
- odbitki za pomanjkanje različnosti v ritmu,
- odbitki za pomanjkanje povezave med glasbo in gibanjem,
- odbitki za nikakršno povezavo z glasbo skozi celotno sestavo,
- odbitki za nedoločene kretnje ali mimiko, ki ni usklajena z glasbo in gibanjem,
- končni odbitek za artističnost.

Tekmovalke so tekmovale v 10-ih turnusih, zajeli pa smo le podatke iz kvalifikacijskih tekem svetovnega prvenstva, saj je v tej fazi tekmovanja bilo udeleženo največje število tekmovalk in podano največ ocen, kar je omogočilo večjo populacijo za obdelavo podatkov.

11.2. Pripomočki

V namen raziskave smo uporabili podatke, pridobljene iz svetovnega prvenstva v Tokiu 2011, zanimali pa so nas predvsem odbitki za artističnost petih sodnic, ki so ocenjevale sestave na parterju. Z obdelavo pridobljenih podatkov (odbitkov) smo skušali preveriti skladnost in zanesljivost sojenja artističnosti na parterju, kar je tudi poglobilni cilj, zastavljen v diplomski nalogi.

Usklajenost sodnikov pri ocenjevanju smo preverjali s Kendallovim koeficientom konkordance (W), ki z vrednostmi med 0 in 1 določa stopnjo skladnosti ocen sodnikov. Za prikaz ujemanja dobljenih rezultatov smo uporabili Bland-Altmanov diagram. Za prikaz Bland-Altmanovega diagrama smo izračunali aritmetične sredine posameznih rezultatov, dobljenih z obema metodama, razlike med posameznimi rezultati in standardno deviacijo teh razlik. Iz povprečja razlik in standardne deviacije smo izračunali območje ujemanja med sodnicami (Bland in Altman, 1986).

Zanesljivost merjenja ocenjujemo na različne načine, med katerimi je tudi način ocenjevanja s koeficienti zanesljivosti. Eden izmed teh je Cronbachov alfa koeficient, s katerim se preverja korelacija med trditvami znotraj posameznih sklopov vprašanj. Koeficient lahko zavzame vrednosti med 0 in 1, o zanesljivosti pa lahko govorimo, kadar je vrednost koeficienta višja od 0,80 (Ferligoj idr., 1995). Za ugotavljanje zanesljivosti uporabljamo tudi mere statistične razpršenosti. Razpršenost razumemo kot variiranje vseh ali dela individualnih vrednosti neke populacije okoli mere sredine. Sredina se lahko pojavlja v obliki mediane, aritmetične sredine ali modusa. Če so podatki identični in se ne odklanjajo od mere sredine, je razpršenost enaka nič. Pomembnejša mera razpršenosti je varianca (Statistična razpršenost, 2014). Naredili smo primerjalni prikaz podatkov, ki bo postavljene hipoteze potrdil oziroma zavrgel. Podatke smo vnesli v program SPSS in jih nato statistično obdelali.

11.3. Postopek

Naloga temelji na teoretičnem preučevanju. Pri iskanju odgovorov na zastavljena vprašanja smo preučili razpoložljivo literaturo, ki se nanaša na izbrano temo, aktualne članke, objavljene v različnih publikacijah in strokovnih revijah, ter gradivo, dostopno na spletnem omrežju. V nadaljevanju smo s pomočjo statističnih metod skušali ugotoviti usklajenost in zanesljivost petih sodnic pri dosojenih odbitkih za artističnost 191 tekmovalkam na Svetovnem prvenstvu leta 2011, in sicer s Kendallovim koeficientom konkordance, ki testira odnos med dejansko uskladitvijo in maksimalno možno uskladitvijo. Rezultati so bili pridobljeni prek izračuna Hi-kvadrata, pri čemer smo upoštevali 5 % stopnjo tveganja. S Crombachovim alfa koeficientom pa smo na koncu preverili tudi zanesljivost petih mednarodnih sodnic, ki so svojo odločitev podale 191 tekmovalkam v kvalifikacijah Svetovnega prvenstva v Tokiu.

11.4. Čiščenje podatkov

Pomeni urejanje posameznih podatkov iz nekega vira, v smislu spreminjanja posameznih znakov, brisanja znakov, sestavljanja oziroma deljenja stavkov, poenotenja besed/podatkov (Čiščenje podatkov, 2010). Že pri vnašanju podatkov smo zasledili napačno vpisane ali izpolnjene tabele, zato smo v namen čim natančnejše obdelave (želja je bila izogniti se napakam) napačno seštet odbitek popravili. Skupni odbitek smo izračunali kot vsoto in izpustili manjkajoče podatke. Pri ocenah smo upoštevali vsoto odbitkov glede na posamezne odbitke 1–6 (ne kot »ročni« seštevek samih sodnic).

12. REZULTATI

12.1. Opisna statistika sodniških odbitkov za artističnost

V tem poglavju bomo preverili, kakšne odbitke so sodnice dodelile vsakemu posameznemu segmentu artističnost posebej ter kakšni so bili njihovi skupni odbitki za artističnost.

Tabela 5
Pomanjkanje ustvarjalne koreografije (ART-1)

ART1 - Pomanjkanje ustvarjalne koreografije					
	Sodnica	Sodnica	Sodnica	Sodnica	Sodnica
	1	2	3	4	5
ni odbitka	23	117	151	23	62
odbitek 0,1	135	68	40	80	82
Odbitek 0,3	33	6	0	88	47
Total	191	191	191	191	191

V Tabeli 5 so razvrščeni podatki o odbitkih za pomanjkanje ustvarjalne koreografije. Sodnice so se lahko odločale med naslednjimi možnostmi: lahko so se vzdržale odbitka, za manjše napake odbile 0,10 T ali pa, če so menile, da koreografija ni bila ustvarjalna, so dodelile odbitek v višini 0,30 T. Glede na to, da je odbitek dvostopenjski, sodnicam daje možnost izbire, zato je bilo pričakovati, da bodo odbitki različni. Sodnici 2 in 3 sta bili v tem primeru nad prikazano koreografijo tekmovalk še najbolj zadovoljni, saj 117-krat (sodnica 2) oz. 151-krat (sodnica 3) nista dodelili odbitka. Sodnica 1 najbolj izstopa po svoji odločitvi, 0,10 T odbitka je namenila 135 od skupno 191 tekmovalk, ki so se pomerile v kvalifikacija na parterju. Za odbitek 0,30 T so sodnice pričakovano posegle manjkrat, najbolj pogosto pa ga je dodelila sodnica 4 (88), medtem ko sodnica 3 najvišjega odbitka ni dodelila niti enkrat.

Tabela 6

Pomanjkanje sposobnosti za izraznost idej glasbe (ART-2)

ART2 - Pomanjkanje sposobnosti za izraznost idej glasbe					
	Sodnica	Sodnica	Sodnica	Sodnica	Sodnica
	1	2	3	4	5
ni odbitka	61	12	29	18	37
odbitek 0,1	130	179	162	173	154
Total	191	191	191	191	191

Tabela 6 prikazuje artistski odbitek za pomanjkanje sposobnosti za izraznost idej glasbe, opaziti pa je, da so sodnice (po večini) pri ocenjevanju bile stroge. Od 191 tekmovalk je 179 tekmovalkam sodnica 2 dodelila odbitek 0,10 T, po desetinki točke odbitka pa je »le« 130-krat posegla sodnica 1. Ugotovimo lahko, da če sta pri prvem odbitku sodnici 2 in 3 bili najmilejši, sta tokrat bili skladni s sodnico 4, ki je obdržala strog kriterij in tudi tukaj z odbitkom 0,10 T kaznovala kar 173 tekmovalk od skupno 191.

Tabela 7

Pomanjkanje različnosti v ritmu (ART-3)

ART3 - Pomanjkanje različnosti v ritmu					
	Sodnica	Sodnica	Sodnica	Sodnica	Sodnica
	1	2	3	4	5
ni odbitka	77	69	43	107	70
odbitek 0,1	114	122	148	84	121
Total	191	191	191	191	191

V Tabeli 7 so prikazani rezultati za tretji artistski odbitek, in sicer za pomanjkanje različnosti v ritmu, kar pomeni, da gibanje ni tekoče povezano s spremembami v hitrosti in intenzivnosti. Sodnice so tudi tukaj po odbitku posegle več kot 100-krat, z izjemo sodnice 4, ki je odbitek dosodila 84 tekmovalkam, po mnenju sodnice 3 pa je 148 sestav bilo prikazanih s pomanjkanjem različnosti v ritmu.

Tabela 8

Ni povezave glasbe in gibanja (ART-4)

ART4 - Ni povezave glasbe in gibanja					
	Sodnica 1	Sodnica 2	Sodnica 3	Sodnica 4	Sodnica 5
ni odbitka	144	151	75	101	80
odbitek 0,1	40	36	113	57	94
odbitek 0,3	7	4	3	33	17
Total	191	191	191	191	191

Odbitek pod zaporedno številko štiri, ki ga prikazuje Tabela 8, se nanaša na nepovezanost glasbe in gibanja. Ta odbitek je podobno kot odbitek za pomanjkanje ustvarjalne koreografije dvostopenjski. Tukaj so za razliko od ART-1 sodnice le nekajkrat dodelile odbitek 0,30 T, le sodnica 4 je 33 tekmovalkam dosodila najvišji možen odbitek. Sodnica 3 je najpogosteje kaznovala tekmovalke z odbitkom 0,10 T, dosodila ga je 113-krat, medtem ko sodnica 2 kar 151-krat ni posegla po odbitku.

Tabela 9

Nikakršna povezava z glasbo skozi celotno sestavo (ART-5)

ART5 - Nikakršna povezava z glasbo skozi celotno sestavo					
	Sodnica 1	Sodnica 2	Sodnica 3	Sodnica 4	Sodnica 5
ni odbitka	191	191	190	191	191
odbitek 0,5	0	0	1	0	0
Total	191	191	191	191	191

V Tabeli 9 opazimo, da je ta odbitek v primerjavi z ostalimi odbitki precej višji in sklepamo lahko, da pri določitvi končne ocene igra zelo pomembno vlogo. Pri vajah na parterju je zelo pomembno, da je celotna sestava izvedena skladno z glasbo ter da izraža samo sporočilo glasbe, zato je ta odbitek precej višji od prej predstavljenih. Po rezultatih sodeč, so prikazane vaje vsebovale povezavo med glasbo in gibanjem, le ena tekmovalka je, po mnenju sodnice 3, prikazala vajo brez povezave z glasbo in bila deležna odbitka.

Tabela 10

Nedoločene kretnje ali mimika, ki ni usklajena z glasbo ali gibanje (ART-6)

ART6 - Nedoločene kretnje ali mimika, ki ni v usklajena z glasbo ali gibanjem					
	Sodnica 1	Sodnica 2	Sodnica 3	Sodnica 4	Sodnica 5
ni odbitka	191	190	189	191	189
odbitek 0,1	0	1	2	0	2
Total	191	191	191	191	191

V Tabeli 10 rezultati kažejo podobno sliko, saj so odbitek za nedoločene kretnje ali mimiko, ki ni usklajena z glasbo ali gibanjem, dodelile tri sodnice od petih. Sodnica 3 in 5 sta odbitek 0,10 T dosodili le dvema tekmovalkama, sodnica 2 pa eni.

Tabela 11

Skupni odbitek za artističnost

Skupni odbitek za artističnost					
Odbitek	Sodnica 1	Sodnica 2	Sodnica 3	Sodnica 4	Sodnica 5
0	10	7	5	10	16
0,1	21	52	26	16	23
0,2	57	50	56	27	31
0,3	55	60	86	37	43
0,4	18	13	13	28	26
0,5	17	4	2	27	11
0,6	11	4	2	16	28
0,7	0	0	0	7	1
0,8	2	1	0	23	11
0,9	0	0	1	0	1
Total	191	191	191	191	191

Tabela 11 nam prikazuje vrednosti skupnega odbitka za artističnost, kar pomeni seštevke vseh šestih različnih odbitkov za artističnost. Najvišja vrednost odbitka je 0,90 T, kar se praviloma dodeli tekmovalkam za zelo slabo sestavo na parterju, primerljiva pa je s padcem z orodja. Nekoliko preseneča ugotovitev, da je nekaj sestav bilo brez odbitka za artističnost, razlog za to pa je dejstvo, da smo obravnavali podatke iz Svetovnega prvenstva v tekmovalni telovadbi, kjer tekmujejo vrhunske tekmovalke z dovršenimi sestavami. Kljub temu, da sodnice niso vsakič posegle za odbitkom, nekoliko izstopa sodnica 5, ki odbitka ni dodelila kar 16-krat, najbolj stroga pa je bila sodnica 3, ki le 5-krat ni dodelila odbitka. Največkrat uporabljena skupna odbitka sta bila 0,20 T in 0,30 T, tesno pa jima sledi odbitek za 0,10 točke.

Sodnice, kot lahko ugotovimo, z odbitki niso skoparile, vendar pa tako zelo stroge tudi niso bile. Preseneča le sodnica 4, ki je odbitek 0,80 točke dodelila 23 tekmovalkam, ter sodnici št. 3 in 5, ki sta najvišji možen odbitek za artističnost - 0,90 T dodelili vsaka po eni tekmovalki.

12.2. Skladnost sodnic pri ocenjevanju artističnosti

V nadaljevanju smo preverjali skladnost sodnic pri ocenjevanju artističnosti na parterju. Uporabili smo Kendallov koeficient konkordance (W), s pomočjo katerega določimo stopnjo skladnosti ocen sodnikov, njegova vrednost pa se giblje med 0 in 1.

Tabela 12
Testi razlik med ocenami sodnic

	ART - 1	ART - 2	ART - 3	ART - 4	ART - 5	ART - 6
N	191	191	191	191	191	191
Kendall's W	0,54	0,09	0,07	0,17	0,005	0,005
Chi-Square	410,045	69,30189	57,290	131,514	4,000	4,000
df	4	4	4	4	4	4
Asymp. Sig.	0,000	0,000	,000	,000	,406	,406

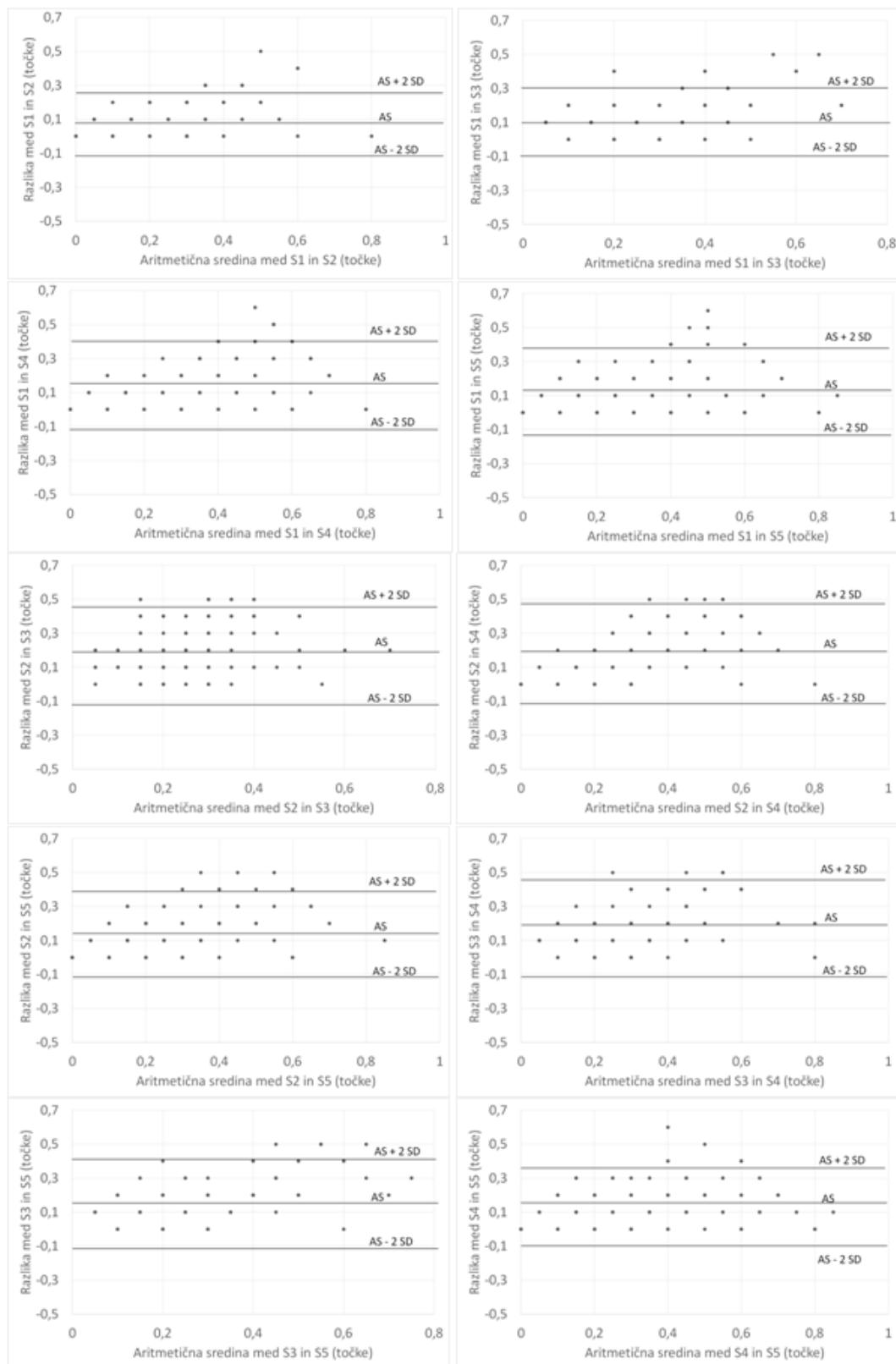
V Tabeli 12 so podani rezultati izračuna skladnosti s Kendallovim koeficientom, in sicer za vsaki posamezni segment artističnosti. Bližje kot je koeficient vrednosti 0, večja je skladnost in obratno, bolj kot se ta koeficient bliža vrednosti 1, nižja je skladnost sodnic. Kot je razvidno iz tabele, je skladnost sodnic pri odbitku za pomanjkanje ustvarjalne koreografije zelo nizka, saj so dosegle vrednost 0,54; pri odbitku za nepovezanost glasbe in gibanja pa je slika nekoliko drugačna, saj vrednost koeficienta znaša 0,10 T in kaže na precejšnjo usklajenost sodnic. Zanimivo je, da se pri obeh odbitkih, ki smo ju izpostavili, sodnice lahko odločajo med dvema vrednostima (0,10 in 0,30 T), ali pa se za odbitek sploh ne odločijo, zaradi česar lahko prihaja do razhajanj med njima. Glede na to, da sodnice listek za artističnost izpolnijo po koncu vaje in izračunu ocene, najpogosteje odlično izvedeni in ocenjena sestavi ne dodelijo odbitka, nekoliko slabši odbitek 0,10 T in zelo slabi 0,30 T. Na splošno se sodnice najpogosteje odločajo za odbitek 0,10 T, saj je tega tudi najlažje obrazložiti. Kar zadeva ostale odbitke za artističnost, smo s pomočjo Kendallovega W koeficienta dokazali, da so sodnice med seboj bile skladne.

Tabela 13
Povprečni rangi

	Povprečni rangi
N	191
Kendall's W	0,25
Chi-Square	192,613
df	4
Asymp. Sig.	0,000

V Tabeli 13 so prikazani povprečni rangi, izračunana vrednost Kendallovega W koeficienta pa je 0,25, kar pomeni, da so sodnice na Svetovnem prvenstvu v Tokiu 2011 pri dosojenih odbitkih za artističnost bile dokaj skladne.

12.3. Preverjanje usklajenosti sodnic z Bland-Altmanovim testom

Slika 26. Preverjanje usklajenosti z Bland Altmanovim testom (osebni arhiv).

S pomočjo Bland Altmanovega testa smo naredili dodatno primerjavo rezultatov merjenja usklajenosti med sodnicami. Osredotočili smo se le na skupni odbitek za artističnost in ga primerjali med pari sodnic, začenši s sodnico 1 in sodnico 2, sodnico 1 in sodnico 3, in tako naprej. Osrednja črta v grafu pomeni aritmetično sredino - bolj kot so sodnice zgoščene med zgornjo in spodnjo mejo ter hkrati bližje črti za aritmetično sredino, večja je povezanost med njimi. V našem primeru zgornja in spodnja meja kažeta točkovno odstopanje od povprečja med dodeljenimi odbitki za artističnost. Najslabšo povezanost smo ugotovili med sodnico 2 in 3, sodnico 1 in 3 ter sodnico 3 in 4, v vseh treh primerih pa je meja postavljena široko, kar pomeni, da je med sodnicami prihajalo do precejšnjih razhajanj, zato lahko govorimo o neusklajenosti med njimi. Kot je razvidno iz grafa, je pri ostalih parih sodnic (sodnica 1 in 4, sodnica 1 in 5 ter sodnica 4 in 5) meja postavljena bližje in točke so precej zgoščene znotraj polja in aritmetične sredine, kar pomeni, da so sodnice bile med seboj skladne.

12.4. Zanesljivost sodnic pri ocenjevanju artističnosti

V nadaljevanju smo s pomočjo Cronbahovega alfa koeficienta preverili zanesljivost sodnic pri sojenju artističnosti na parterju. Izračunane vrednosti se prav tako gibljejo med 0 in 1, Ferligoj in drugi (1995) pa razlikujejo naslednje ravni zanesljivosti med spremenljivkami, in sicer:

- $\alpha > 0.80$, kar kaže na izvrstno zanesljivost,
- $0.70 < \alpha < 0.80$, kar kaže na zelo dobro zanesljivost,
- $0.60 < \alpha < 0.70$, kar kaže na zmerno zanesljivost,
- $\alpha < 0.60$, kar kaže na komaj sprejemljivo zanesljivost.

V spodnjih izračunih smo upoštevali le podatke za nekatere odbitke, saj se pri dveh (ni povezave z glasbo skozi celotno sestavo ter mimika in kretnje, ki niso usklajene z glasbo ali gibanjem) pojavlja vrednost 0, ki kaže na popolno nezanesljivost (ta odbitek je dodelila ena sodnica), in bi izračun vrednost bil nesmiseln.

Tabela 14

Pomanjkanje ustvarjalne koreografije

		Mean	Std. Deviation	N	Cronbach's Alpha if Item Deleted
ART1_1	Pomanjkanje ustvarjalne koreografije - sodnica 1	,123	,0875	191	,738
ART1_2	Pomanjkanje ustvarjalne koreografije - sodnica 2	,045	,0662	191	,764
ART1_3	Pomanjkanje ustvarjalne koreografije - sodnica 3	,021	,0408	191	,784
ART1_4	Pomanjkanje ustvarjalne koreografije - sodnica 4	,180	,1153	191	,713
ART1_5	Pomanjkanje ustvarjalne koreografije - sodnica 5	,117	,1135	191	,679
Cronbach's Alpha					,783

Ker so podatki v prejšnjih izračunih kazali največjo neskladnost sodnic prav pri dodeljevanju odbitka za pomanjkanje ustvarjalne koreografije, smo preverili, kašna je zanesljivost sodnic pri ocenjevanju tega elementa umetništva. Že pri standardnem odklonu (Std. Deviation) lahko opazimo razlike, ki kažejo na odklon vrednosti od povprečja, vendar pa so ti odkloni tako majhni, da so statistično zanemarljivi. Skupna izračunana vrednost Cronbahove alfe se nahaja v spodnjem črnem okvirju in je dosegla vrednost 0,783, kar pomeni, da sodnice kljub rahlemu neskladju kažejo zanesljivost pri tem odbitku.

Zadnji stolpec v tabeli prikazuje vrednosti Cronbahove alfe v primeru, da so vrednosti sodnice izbrisane in kaže, kakšna bi bila zanesljivost sodnic, če njenih podatkov ne bi upoštevali. Torej, če bi izbrisali vrednosti sodnice 1, bi se zanesljivost sojenja pri tem odbitku znižala, enako pa velja tudi v primeru sodnic 2, 4 in 5, le sodnica 3 je tista, katere vrednosti znižujejo nivo zanesljivosti; če ne bi bilo njenih odbitkov, bi se zanesljivost sojenja celo zvišala.

Tabela 15

Pomanjkanje sposobnosti za izraznost idej glasbe

	Mean	Std. Deviation	N	Cronbach's Alpha if Item Deleted
ART2_1 Pomanjkanje sposobnosti za izraznost idej glasbe - sodnica 1	,068	,0467	191	,562
ART2_2 Pomanjkanje sposobnosti za izraznost idej glasbe - sodnica 2	,094	,0243	191	,515
ART2_3 Pomanjkanje sposobnosti za izraznost idej glasbe - sodnica 3	,085	,0360	191	,585
ART2_4 Pomanjkanje sposobnosti za izraznost idej glasbe - sodnica 4	,091	,0293	191	,482
ART2_5 Pomanjkanje sposobnosti za izraznost idej glasbe - sodnica 5	,081	,0396	191	,504
Cronbach's Alpha				,584

Če so podatki v prejšnjih tabelah kazali na skladnost sodnic glede odbitkov, Tabela 15 kaže popolnoma drugačno sliko. Skupni Cronbahov alfa koeficient ima vrednost 0,586, kar predstavlja komaj sprejemljivo zanesljivost, posamezne vrednosti Cronbahove alfe pa podobno kot prej pokažejo, da bi se brez upoštevanja vrednosti sodnice 3 sicer zanesljivost povečala, bila pa bi še zmeraj pod mejo sprejemljive zanesljivosti.

Tabela 16
Pomanjkanje različnosti v ritmu

		Mean	Std. Deviation	N	Cronbach's Alpha if Item Deleted
ART3_1	Pomanjkanje različnosti v ritmu - sodnica 1	,060	,0492	191	,505
ART3_2	Pomanjkanje različnosti v ritmu - sodnica 2	,064	,0482	191	,482
ART3_3	Pomanjkanje različnosti v ritmu - sodnica 3	,077	,0419	191	,588
ART3_4	Pomanjkanje različnosti v ritmu - sodnica 4	,044	,0498	191	,486
ART3_5	Pomanjkanje različnosti v ritmu - sodnica 5	,063	,0483	191	,514
Cronbach's Alpha					,573

V Tabeli 16 lahko opazimo, da so izračunane vrednosti koeficienta zanesljivosti (tako posameznih sodnic kot skupna) pri ocenjevanju različnosti v ritmu ponovno nižje od 0,60, torej lahko trdimo, da so tudi pri tem odbitku sodnice bile nezanesljive, sodnica 3 pa je bila ponovno tista, ki znižuje skupno stopnjo zanesljivosti.

Tabela 17
Ni povezave glasbe in gibanja

		Mean	Std. Deviation	N	Cronbach's Alpha if Item Deleted
ART4_1	Ni povezave glasbe in gibanja - sodnica 1	,032	,0663	191	,672
ART4_2	Ni povezave glasbe in gibanja - sodnica 2	,025	,0562	191	,670
ART4_3	Ni povezave glasbe in gibanja - sodnica 3	,064	,0572	191	,721
ART4_4	Ni povezave glasbe in gibanja - sodnica 4	,082	,1092	191	,652
ART4_5	Ni povezave glasbe in gibanja - sodnica 5	,076	,0849	191	,640
Cronbach's Alpha					,722

Pri četrtem odbitku za artističnost, ki ga obravnavamo v Tabeli 17 in se nanaša na povezanost glasbe in gibanja, vrednost Cronbahove alfe znaša 0,722, kar pomeni relativno dobro zanesljivost. Tudi tukaj izstopajo vrednost Cronbahove alfe pri sodnici 3 in v primeru, da njeni odbitki ne bi bili zajeti v izračunu, bi bila vrednost enaka spodaj navedeni skupni vrednosti Cronbahovega koeficienta alfa.

Tabela 18
Skupni odbitek za artističnost

	Mean	Std. Deviation	N	Cronbach's Alpha if Item Deleted
ART_KON_1 Skupni odbitek za artističnost - sodnica 1	,282	,1556	191	,852
ART_KON_2 Skupni odbitek za artističnost - sodnica 2	,228	,1283	191	,862
ART_KON_3 Skupni odbitek za artističnost - sodnica 4	,251	,1109	191	,894
ART_KON_4 Skupni odbitek za artističnost - sodnica 4	,396	,2260	191	,847
ART_KON_5 Skupni odbitek za artističnost - sodnica 5	,338	,2163	191	,842
Cronbach's Alpha				,886

Zadnja in hkrati za našo obravnavo najpomembnejša Tabela 18 prikazuje izračunane vrednosti koeficienta za skupni odbitek za artističnost, s pomočjo katerih bomo zastavljeno hipotezo potrdili oziroma zavrnil. V črno odebeljenem okvirju je izračunana skupna Cronbahova alfa, ki znaša 0,886, kar pomeni, da so sodnice pri ocenjevanju artističnosti na Svetovnem prvenstvu v Tokiu 2011 bile zanesljive, prav tako pa bi se posamezne vrednosti brez upoštevanja odbitkov sodnice 3 približale meji 0,9, ki govori o visoki zanesljivosti.

13. RAZPRAVA

Tekmovalna telovadba sodi med tiste športne zvrsti, pri katerih se uspešnost tekmovalca ne meri s fizikalnimi merili, temveč o kakovosti izvedene vaje odloča sodniška ocena. To pomeni, da je navkljub vsem zapisanim pravilom v Pravilniku za ocenjevanje tekmovalnih sestav in navodilom, da naj sodnice sodijo objektivno ter tudi razvrstitvi sodnic iz različnih držav na posamezna orodja še vedno precej odvisna od subjektivne presoje sodnic.

Prav s tem vprašanjem smo se ukvarjali skozi celo diplomsko delo ter skušali ugotoviti, v kolikšni meri subjektivna presoja sodnic vpliva na skladnost in zanesljivost pri njihovih odločitvah. Analizirali smo odbitke za artističnost, ki jih sodnice tekmovalkam dodelijo za:

- pomanjkanje ustvarjalne koreografije,
- pomanjkanje sposobnosti za izraznost idej glasbe,
- pomanjkanje različnosti v ritmu,
- nepovezanost glasbe in gibanja,
- nepovezanost glasbe in gibanja skozi celotno sestavo ter
- neprimerne kretnje ali mimiko, ki ni usklajena z glasbo ali gibanjem,

ter tudi seštevek odbitkov za prej naštetih komponente, ki tvori skupni odbitek za artističnost, ki ga nato E-komisija odšteje od končne E-ocene.

Že pri vnašanju podatkov v SPSS smo ugotovili vrsto napak, ki so jih sodnice naredile pri izpolnjevanju sodniških listov. Največ nepravilnosti je bilo ugotovljenih pri skupnih seštevkih odbitkov, kar je najverjetneje posledica omejenega časa, ki ga ima sodnica na voljo ter tudi utrujenosti po večurnem sojenju. Prav tako je bilo nekaj listov neizpolnjenih ali pa je skupni odbitek vnesen, ni pa bilo označeno, za kakšno napako v vaji je šlo, zato je bilo treba pred izračunom podatke »očistiti«.

Napake so bile najpogostejše v prvem turnusu kvalifikacij, kar lahko pripišemo začetni tremi, saj gre za eno izmed največjih telovadnih tekmovanj. Kljub dejstvu, da gre za izkušene sodnice, so nekaj dodatne zmede povzročali tudi sodniški listi, ki so se izpolnjevali posebej za artističnost. Ugotovimo lahko, da se je pogostost napak povečala tudi ob koncu tekmovanja, kar je, kot smo že omenili, moč pripisati nezbranosti in utrujenosti po dolgotrajnem sojenju.

V nadaljevanju naše raziskave smo se lotili razlik v pravilnikih, in sicer tako, da smo med seboj primerjali pravilnike iz let 2001, 2005, 2009 in tudi zadnjega iz leta 2013, z namenom ugotoviti, v kolikšni meri so se pravila sojenja na parterju v obravnavanem obdobju spremenila, kako je v pravilnikih za sojenje ženske tekmovalne telovadne bil definiran sam pojem artističnosti ter kakšne so bile razlike v odbitkih za artističnost. Ker so prvine, ki jih telovadke izvajajo, »v naprej« ovrednotene in prav odbitki so tisti, ki določajo končno oceno za izvedeno sestavo, nas je predvsem zanimalo ali so

sodnice skladne in zanesljive pri vrednotenju parterne sestave. Skladno s temi raziskovalnimi cilji smo postavili naslednji hipotezi:

H1: Skladnost med sodnicami pri ocenjevanju artističnosti na parterju je nizka.

H2: Zanesljivost sojenja artističnosti je nižja od 0,80.

Že pravilnik iz leta 2001 določa, da mora biti kompozicija parterne vaje raznovrstna, z razporeditvijo elementov, ki ustvarja kulminacijske točke z ustrezno zaključno akrobatsko serijo, da vaja mora biti harmonična in dinamična, z ustrezno menjavo plesnih in akrobatskih elementov, serij in povezav, ki morajo biti skladni z značajem glasbe, tekmovalke pa naj bi prikazale izraznost, eleganco in osebni stil. Pravilnik določa višino odbitkov za artističnost, in sicer v razponu med 0,05 T in 0,30 T, so pa ti odbitki precej nejasno definirani. Tudi naslednji sodniški pravilniki (2005 in 2009) natančneje ne definirajo artističnosti, vsebujejo le tabele s kratkimi opisi in odbitki, razlika je le v tem, da so opisi odbitkov nekoliko bolj podrobni, njihova vrednost pa je višja.

Zadnji pravilnik, v veljavi od leta 2013, jasneje opredeljuje artističnost in nalaga sodnicam, na kaj naj bodo pozorne pri sojenju, posebej pa definira vsak posamezni segment artističnosti. Artistična predstavitev je po zadnjem telovadnem pravilniku tista, kjer telovadka prikaže sposobnost, da svojo sestavo na parterju preoblikuje iz dobro strukturirane sestave v izjemno predstavitev. Tekmovalka mora prikazati artističnost, izraznost, občutek za glasbo in izjemno tehniko. Glavni cilj je ustvariti in predstaviti edinstveno in uravnoteženo sestavo s kombiniranjem plesnih gibov ter izražanjem teme in karakterja glasbe.

V nadaljevanju diplomskega dela smo preverjali skladnost in zanesljivost sodnic pri sojenju artističnosti na parterju, kar je bil tudi naš glavni raziskovalni cilj. V ta namen smo uporabili podatke iz Svetovnega prvenstva, ki je leta 2011 potekalo v Tokiu, zanimali pa so nas odbitki za artističnost sestav na parterju. Najprej smo se lotili skladnosti ocen 5 sodnic, ki smo jo preverili s Kendallovim koeficientom konkordance (W). Kot smo že prej pojasnili, vrednost koeficienta se giblje med vrednostima 0 in 1, bližje kot je izračunana vrednost 0, večja je skladnost in obratno.

Izračuni koeficientov za posamezne elemente artističnosti na parterju so pokazali zelo nizke vrednosti, med 0,005 in 0,17, kar pomeni visoko skladnost sodnic. Pri skupnem odbitku, ki nas je najbolj zanimal, pa je vrednost koeficienta bistveno višja, in sicer 0,25, kar pomeni precej nižjo skladnost sodnic, pa vendar višjo od pričakovane. Prvo hipotezo, po kateri je skladnost sodnic pri sojenju artističnosti nizka, na podlagi dobljenih statističnih podatkov iz prejšnjega poglavja torej lahko ovržemo. Kljub temu, da ima koeficient pri odbitkih za posamezne elemente artističnosti nizko vrednost in kaže na skladnost, z rezultatom ne moremo biti zadovoljni, saj je skladnost sodnic pri skupnem odbitku za artističnost, glede na rang tekmovalca, zelo nizka.

Zanesljivost sodnic, ki prav tako pomembno vpliva na kakovost sodniških odločitev, pa smo merili s Cronbachovim alfa koeficientom, katerega vrednosti se, podobno kot pri Kendallovem koeficientu konkordance, gibljejo v razponu od 0 do 1, s to razliko, da bolj kot se vrednost koeficienta bliža 1, večja je zanesljivost in obratno. Podobno kot pri preverjanju skladnosti smo tudi tokrat najprej računali koeficiente za posamezne odbitke, nato pa smo preverili zanesljivost sodnic pri skupnem odbitku za artističnost. Vrednosti alfa koeficienta so pri posameznih odbitkih bile precej podobne in so kazale veliko zanesljivost sodnic, posebej pa preseneča vrednost koeficienta pri odbitku za pomanjkanje ustvarjalne koreografije, ki se je zelo približal meji 0,80, ki naj bi pomenila dokaj visoko zanesljivost. Pri ostalih odbitkih je koeficient zanesljivosti bil precej nižji, kar še posebej velja za odbitka za pomanjkanje sposobnosti za izražanje idej glasbe in za pomanjkanje različnosti v ritmu, kjer je vrednost koeficienta nižja od 0,60, kar pomeni komaj sprejemljivo zanesljivost.

Najpomembnejši podatek za našo raziskavo, kar zadeva zanesljivost sodnic, je vrednost izračunanega koeficienta za skupni odbitek za artističnost. Rezultat sicer kaže na visoko zanesljivost, saj je vrednost koeficienta 0,886 in se je približala vrednosti 0,90, ki predstavlja spodnjo mejo zanesljivosti sojenja v telovadbi. V nekaterih drugih športih, kot so atletika, plavanje ipd., pa je zanesljivost in skladnost sojenja 100% , kar je v telovadbi zaradi vpliva subjektivne ocene sodnic težko doseči, o sprejemljivi zanesljivosti pa vendar lahko govorimo, če je vrednost koeficienta 0,95 ali več.

Upoštevajoč dejstvo, da je artističnost bolj natančno opredeljena šele z zadnjim pravilnikom iz leta 2013 (v raziskavo zajeti podatki pa so iz svetovnega prvenstva iz leta 2011), je rezultat nekoliko presenetljiv, saj smo pričakovali, da bo koeficient zanesljivosti nižji od 0,80, kar pomeni, da tudi drugo zastavljeno hipotezo lahko ovržemo. V celoti gledano rezultati kažejo določen napredek, so pa daleč od idealnega, saj dosežena stopnja zanesljivosti, ki statistično gledano predstavlja visok odstotek, pomeni, da je med 10-20% ocene artističnosti nepojasnjene, kar je glede na pomembnost tekmovanja zaskrbljujoče.

Eden od problemov, ko gre za zanesljivost sojenja, je, kot sta zapisala Čuk in Forbes (2006), tudi položaj sodnikov med ocenjevanjem, saj ti sedijo okrog orodja v različnih razmakih. Tako imajo zelo različen in mnogokrat tudi omejen pogled na telovadca, zaradi fenomena paralakse pa dajejo različne ocene. Sodnike bi bilo treba prestaviti nad in stran od orodja, kjer ima sodnik celovito sliko o telovadcu.

Naslednji problem, na katerega opozarjata, je izobraževanje sodnikov, kjer bi morali biti sodniki naučeni uporabljati preprosto pravilo: enak dražljaj - enaka reakcija. Rešitev je večje in dosledno izobraževanje, ki prispeva k objektivnosti sojenja. Ocenjevanje lastnih telovadcev je po njunem mnenju potrebno izkoreniniti oz. spraviti v okvir normalnosti ter določiti kriterije za sankcioniranje sodnikov, ko gre za neobjektivno sojenje.

Čeprav ima tekmovalna telovadba zelo dolgo tradicijo tekmovanj in so opravljene številne raziskave o sami problematiki sojenja, je pričujoče delo eno izmed prvih, ki se ukvarja z vprašanjem skladnosti in zanesljivosti sojenja artističnosti na parterju. Telovadba sodi med tiste športne zvrsti, pri katerih je vrednotenje rezultatov tekmovalcev predvsem odvisno od subjektivne ocene sodnikov, možnost »človeških napak« pa je zaradi izpostavljenosti sodnikov različnim »pritiskom« ter nenehnih sprememb tekmovalnih pravil veliko večja. Zadnji pravilnik za sojenje ženske tekmovalne telovadbe, ki je začel veljati leta 2013, veliko več pozornosti namenja sojenju artističnosti na parterju ter jasneje definira odbitke za vsak posamezni segment artističnosti, kar bo bistveno prispevalo k izenačitvi kriterijev sodnic pri sojenju na parterju in s tem tudi h kakovosti sojenja.

14. SKLEP

S problematiko sojenja v tekmovalni telovadbi so se ukvarjali številni strokovnjaki s tega področja, v namen izboljšanja kakovosti sojenja pa so bile v preteklosti opravljene številne raziskave. Tekmovalna telovadba sodi med estetske športe, ocena izvedene sestave pa je precej odvisna od »videne predstave«, kar še posebej velja za žensko tekmovalno telovadbo. Dejstvo, da so telovadne prvine, ki jih telovadke prikažejo na tekmovanjih, vedno bolj zahtevne, tekmovalne sestave pa med seboj izenačene in povsem konkurenčne, zahteva od sodnic nenehno usposabljanje in izobraževanje ter dobro poznavanje pravil sojenja.

Čeprav je vpliv subjektivne ocene sodnikov v tekmovalni telovadbi nemogoče izključiti, jasno definirana pravila sojenja, dobra usposobljenost sodnic ter razumevanje pravil bistveno prispevajo k objektivnosti, nepristranskosti in zanesljivosti sojenja. Prav zato je pomembno, da so sodniške komisije, še posebej ko gre za tekmovanja najvišjega ranga, skrbno in previdno izbrane.

Osnovni raziskovalni cilj, ki smo si ga v uvodu diplomskega dela zastavili, je ugotoviti, v kolikšni meri so sodnice, ki sodijo vaje na parterju, zanesljive in skladne pri svojih odločitvah. Pri tem smo se osredotočili na artističnost, pojem, ki se v sodniškem pravilniku prvič pojavlja leta 2001, natančneje pa je definiran šele z zadnjim pravilnikom za sojenje ženske tekmovalne telovadbe iz leta 2013, ki določa tudi pravila za sojenje artističnosti in višino odbitkov.

V namen preverjanja skladnosti in zanesljivosti sodnic pri sojenju na parterju smo se lotili statistične obdelave podatkov iz svetovnega prvenstva v Tokiu iz leta 2011, in sicer smo s pomočjo Kendallovega koeficienta konkordance (W) in Cronbahovega alfa koeficienta naredili izračune, osredotočili pa smo se le na ocene za artističnost. Na podlagi sodniških odbitkov so izračunani koeficienti pokazali, da so sodnice pri sojenju artističnosti dosegle višjo stopnjo skladnosti in zanesljivosti od pričakovane, s čimer smo obe zastavljeni hipotezi ovrgli.

Rezultati, do katerih smo z raziskavo prišli, so nekoliko presenetljivi, saj so pokazali, da so kljub nedorečenosti pravil za sojenje artističnosti (v tem tekmovalnem obdobju je bil v veljavi pravilnik iz leta 2009) sodnice svoje delo opravile bolje, kot je bilo pričakovano, kar gre pripisati predvsem dejstvu, da gre za tekmovanje najvišjega ranga, sodnice za takšna tekmovanja pa so visoko usposobljene, izkušene in skrbno izbrane. Z rezultati, kot smo že zapisali v razpravi, pa nikakor ne moremo biti zadovoljni, saj zanesljivost, ki ima vrednost med 0,80 in 0,90, pomeni 10-20% nepojasnjenih diferenc med sodniki, kar je za tekmovanja tako visokega ranga, kot je svetovno prvenstvo, nedopustno. Vrednost koeficienta bi morala doseči 0,95 ali več, da zanesljivost ocenimo kot dobro. Pričakovati je, da bosta bolj jasna opredelitev artističnosti in pravil za njeno sojenje, ki jih določa trenutno veljaven pravilnik za

sojenje ženske tekmovalne telovadbe, bistveno prispevali k večji skladnosti in zanesljivosti sojenja na parterju.

Zanimivo bi bilo podobno raziskavo narediti tudi za tekmovanja nižjega ranga, kjer je sojenje manj kakovostno, zaradi hkratne vloge trenerke in sodnice pa pogosto tudi manj objektivno. Dodaten problem predstavljajo tudi pravila za ocenjevanje, ki se preveč pogosto spreminjajo, na kar opozarjajo tudi številni drugi avtorji, ki poudarjajo pomembnost nenehnega izobraževanja in izpopolnjevanja za kakovost sojenja ne le v tekmovalni telovadbi, temveč v športu nasploh.

15. LITERATURA

- Atiković, A., Božanić, A. in Delaš Kalinski, S. (2011). Vpliv ritmičnih prvin na rezultate na gredi. *Science of Gymnastics Journal*, 3(2), 39-45
- Bučar, M. (1998). *Primerjalna analiza tekmovalnih pravil v moški in ženski športni gimnastiki*. Diplomsko delo, Ljubljana: Fakulteta za šport.
- Bučar, M., Čuk, I., Karacsony, I., Leskošek, B. in Pajek, J. (2010). Zanesljivost in veljavnost sojenja v moški športni gimnastiki na univerziadi 2009. *Science of Gymnastics Journal*, 2(1), 25–34.
- Bučar Pajek, M., Čuk, I., Forbes, W., Leskošek, B. in Pajek, J. (2011). Zanesljivost sistema za sojenje v realnem času. *Science of Gymnastics Journal*, 3(2), 47-54.
- Bučar Pajek, M., Čuk, I. in Leskošek, B. (2013). Razvoj D in E ocen in njihov vpliv na končno oceno v moški športni gimnastiki na primeru evropskih prvenstev 2005–2011. *Science of Gymnastics Journal*, 5(1), 29–38.
- Code of Points. Women Artistic Gymnastics*. (2001). Lausanne: FIG
- Code of Points. Women Artistic Gymnastics*. (2005). Lausanne: FIG
- Code of points. Women Artistic Gymnastics*. (2009). Lausanne: FIG
- Code of points. Women Artistic Gymnastics*. (2013). Lausanne: FIG
- Čiščenje podatkov. (11.08.2014). Netica. Pridobljeno 11.08.2014 iz <http://www.netica.si/netwiki.aspx>
- Čuk, I. (1996). *Razvoj in analiza nove gimnastične prvine (seskok podmet salto naprej z bradlje)*. Doktorska naloga, Ljubljana: Univerza v Ljubljani, Fakulteta za šport.
- Čuk I. in Forbes W. (2006). Kam greš sojenje?. V Kolar E. in Piletič S. (ur.), *Gimnastika za trenerje in pedagoge 2*, (str. 76–86). Ljubljana: Gimnastična zveza Slovenije.
- Čuk, I. in Forbes, W. (2010). Vpliv težavnosti sestav na končni rezultat v moškem mnogoboju. *Science of Gymnastics Journal*, 2(3), 57-63.
- Dallas, G. in Kirialanis, P. (2010). Sojenje izvedbe sestav v moški športni gimnastiki. *Science of Gymnastics Journal*, 2(2), 4 –57.

- Federation Internationale De Gymnastique (2001). *Pravilnik za ocenjevanje 2001 – 2004*. Ljubljana: Gimnastična zveza Slovenije.
- Ferligoj, A., Kogovšek, T. & Leskošek, K. (1995). *Zanesljivost in veljavnost merjenja*. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede
- FIG Aparatus norms. (05.09.2014). Federation Internationale De Gymnastique. Pridobljeno 05.09.2014 iz <https://www.fig-gymnastics.com/publicdir/rules/files/app-norms/Apparatus%20Norms%202014-e.pdf>
- Heinen, T., Velentzas, K. in Vinken, P. M. (2012). Sojenje v gimnastiki: Stvar gibalnega ali vidnega doživetja? *Science of Gymnastics Journal*, 4(1), 63-72.
- Karácsony, I. & Čuk, I. (2005). *Floor exercises: Methods, Ideas, Curiosities, History*. Ljubljana: ŠTD Sangvinčki.
- Kolar, E. in Piletič, S. (2005). *Gimnastika za trenerje in pedagoge 1*. Ljubljana: Gimnastična zveza Slovenije.
- Kovač, M. (2012). Različne perspektive ocenjevanja in nekatere dileme sojenja v ženski športni gimnastiki. *Splošni strokovni priročnik Gimnastične zveze Slovenije 2012*, 137-148.
- Majer, N. (2013). *Skladnost in zanesljivost sodnic pri sojenju artističnosti na gredi*. Diplomaska naloga. Ljubljana: Univerza v Ljubljani, Fakulteta za šport.
- Marinšek, M. (2007). *Napake pri doskokih pri saltih na parterju*. Magistrska naloga. Ljubljana: Univerza v Ljubljani, Fakulteta za šport.
- Martin Bland, J. & Altman, D. (1986). Statistical methods for assessing agreement between two methods of clinical measurement. *The lancet*, 327(8476), 307-310.
- Novak, D., Kovač, M., in Čuk, I. (2008). *Gimnastična abeceda*. Ljubljana: Univerza v Ljubljani, Fakulteta za šport.
- Pavlin, T. (2014). Sokolske korenine. *Športna unija Slovenije*. Pridobljeno 29.06.2014 iz <http://www.sportna-unija.si/index.php/o-uniji/zgodovina-sus>
- Statistična razpršenost*. (2014). Wikipedija Prosta enciklopedija. Pridobljeno 25.05.2014 iz http://sl.wikipedia.org/wiki/Statisti%C4%8Dna_razpr%C5%A1enost

Ženska športna gimnastika. (25.05.2014). Gimnastična zveza Slovenije. Pridobljeno 25.05.2014 iz <http://www.gimnasticna-zveza.si/Zenska-Sportna-Gimnastika.aspx?tagid=2>